ADAM ÇOCUK KİTAPLARI

Aziz Nesin

BU YURDU BİZE VERENLER

Sadece İncelemek İçindir
Ücreti Yoktur
İnceledikten Sonra Siliniz ve Bulursanız Satın Alınız.

9. BASIM
5.000 Kitap

Levent Şahverdi Arşivi

AZİZ NESİN
BU YURDU BİZE VERENLER
ADAM

Aziz Nesin

●

Bu Yurdu Bize Verenler

Levent Şahverdi Arşivi

ADAM YAYINLARI
©
Anadolu Yayıncılık A.Ş

Birinci Basım: 1975
İkinci Basım: 1975
Üçüncü Basım: 1979
Dördüncü Basım: 1980
Beşinci Basım:1982

Adam Yayınları'nda Birinci Basım: Mayıs 1985
Adam Yayınları'nda İkinci Basım: Ağustos 1988
Adam Yayınları'nda Üçüncü Basım: Kasım 1990

Levent Şahverdi Arşivi

Aziz Nesin

Bu Yurdu Bize Verenler

Öykü

Levent Şahverdi Arşivi

BU KİTABIN TELİF HAKKI
NESİN VAKFI'NINDIR.

Aziz Nesin, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayınlanacak kitaplarının, sahnelenecek oyunlarının, filme alınacak eserlerinin iç ve dış radyo ve televizyonlarda temsil ve yayınlarından elde edilecek telif haklarını tümüyle NESİN VAKFI'na bağışlamıştır. NESİN VAKFI'nın amacı vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye yada bir meslek edininceye dek, her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak, yetiştirmektir. NESİN VAKFI'nın senedi gereğince, bu vakfın amacına uygun olmak koşuluyla, her dileyen hertürlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.

İsteyenlere şu adresten Nesin Vakfı broşürü gönderilir :

NESİN VAKFI
P.K. 5 - Çatalca
İSTANBUL

Levent Şahverdi Arşivi

Aziz Nesin, çocuk edebiyatı dalında ilk yapıtını 1948 yılında **Monologlar** adıyla yayımlamıştı. Aziz Nesin adıyla çıkan bir kitabın okullara sokulmayacağını bilen yazar, bu kitabında **Oya Ateş** takma adını kullandı. Oya kızının, Ateş oğlunun adıdır. Bu kitap, böylece hiç bir engellemeyle karşılaşmadan okullara girdi. Bu monologlar, yıllar boyu okul müsamerelerinde okundu durdu. Yazar, bu kitabı için on lira telif ücreti almıştı. Sonradan, Millî Eğitim Bakanlığı, 'Türk Kadın Yazarları Bibliyografyası' adlı bir kitap çıkardı. Aziz Nesin, bu kitapta, Monologlar adlı kitabın yazarı olarak ve Oya Ateş adıyla, bir Türk kadın yazarı olarak tanıtıldı. Monologlar'dan başka Aziz Nesin, çocuklar için birçok kitap yazmıştır: Şimdiki Çocuklar Harika, Hayvan Deyip de Geçme, Köylerin En İyisi Bizim Köy, Kar Baba, Doğ Güneşim Doğ, **Bu Yurdu Bize Verenler,** yazarın konularını Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızdan aldığı öykülerdir. **Borçlu Olduklarımız** bu kitabın ikinci bölümüdür.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

KOCA SEYİT

Balıkesir ilimizin Havran ilçesi, eskiden Edremit ilçesine bağlı bir bucaktı. Havran Bucağı sonradan ilçe oldu.

Havran 7500 nüfuslu, zeytin, zeytinyağı, sabun üreten güzel bir ilçemizdir. Havran'ın leblebisi pek ünlüdür.

Havran ilçesinde biraz gezelim. İlçenin en geniş caddelerinden biri, Koca Seyit Caddesi'dir. Acaba bu caddeye niçin Koca Seyit Caddesi adı verilmiştir? Koca Seyit kimdir?

Havran ilçesinde biraz daha gezip dolaşalım. Bahçesinde öğrencilerin koşup oynadığı bir okul göreceğiz.

Okula yaklaşırsak, kapısının üstündeki levhada şu yazıyı okuyacağız:

Levent Şahverdi Arşivi

"Koca Seyit İlkokulu"

Bu okulun müdürü, okulda 500 öğrenci olduğunu söylüyor.

Müdürden, Koca Seyit İlkokulunun 1967 yılında öğretime açıldığını öğreniyoruz.

Havran'da adı bir caddeye verilen, adına bir ilkokul yapılan bu Koca Seyit kimdir? İşte size şimdi onu anlatacağım.

Havran ilçesinin köylerinden biri de Çamlık köyüdür. Çamlık köyünde 1889 yılında bir çocuk doğmuştu. Bu çocuğun adını Seyit koymuşlardı. Seyit'in babası, Mehmet adında yoksul, topraksız bir köylüydü.

Yıl 1909. Seyit yirmi yaşındaydı. O yaşa varan her Türk delikanlısı gibi Seyit de askere alınmıştı.

1912 de Balkan Savaşı başlamıştı. Seyit o zaman üç yıllık askerdi. Balkan Savaşı'na katıldı. 1913'te Balkan Savaşı sona ermişti, ama Seyit terhis edilmemişti.

1914'te Birinci Dünya Savaşı patlamıştı. Birinci Dünya Savaşı'nda Seyit, Çanakkale'de topçu eriydi.

Seyit iriyarıydı. Çok güçlüydü. İyi de güreşirdi. Bu yüzden ona arkadaşları, Koca Seyit derlerdi.

Koca Seyit, Çanakkale Boğazı'nın Rumeli yakasında, Kilitbahir denilen yerde yirmisekizlik Mecidiye bataryasının topçu eriydi. Bu bataryada subay, assubay ve er olarak kırk kişi görevliydi. Batarya komutanı Hilmi Bey'di. Bataryanın takım komutanı da Fahri Bey'di.

1915 yılının 17 Mart günü, Çanakkale'deki bütün birliklere, komutanlıktan şöyle bir emir gelmişti:

"Yarın, denizden bir düşman saldırısı beklenil-

Levent Şahverdi Arşivi

mektedir. Bütün birlikler tetikte bulunsun!"

Ertesi gün, 1915 yılının 18 Mart sabahı... Güneş ancak daha bir adam boyu yükselmişti. Gözetleme yerindeki er, bataryaya telefon edip, düşman gemilerinin gelmekte olduğunu haber verdi. Gerçekten de Çanakkale Boğazı'nda birkaç savaş gemisi göründü. Bunlar, Fransız zırhlılarıydı. Çanakkale Boğazı'nın hem Anadolu, hem Rumeli yakasındaki topçularımız, Fransız zırhlılarını ateşe tuttu. Fransız zırhlıları dayanamayıp çekip gitti.

Öğleden sonra İngiliz savaş gemileri sökün etti. En öndeki "Queen Elizabeth" adlı büyük bir zırhlıydı. "Ocean" adlı İngiliz zırhlısı da, Koca Seyit'in Kilitbahir'de görevli olduğu bataryanın karşısında durmuştu.

Batarya erlerine,

— Top başına! komutu verilmişti.

İngiliz zırhlıları, toplarının namlularını Çanakkale'nin iki yakasına çevirmişler, durmadan ateş ediyorlardı. Sanki gökten ateş yağıyordu. Önce dış bataryaları dövmeye başlayan düşman gemilerinin ateşi genişleye genişleye Koca Seyit'in bataryasına dek geldi.

Koca Seyit, o korkunç ateş yağmurunu sonradan şöyle anlatmıştı:

"Düşman zırhlılarının ilk mermileri önümüze düştü. Sonrakiler, arkamızdan denize düştü. Denizden minare boyu sular fışkırttı. Siperlerimize çarpan mermiler kum torbalarımızı parçalayıp dağıtarak ortalığı toza dumana boğuyordu."

İngiliz savaş gemilerinden atılan mermilerle toprak, pamuk atılmış gibi kaynıyordu. Düşman gemilerinin ateşi çok yoğunlaşmıştı. Teğmen Fahri, erlerine yüksek sesle şu komutu verdi:

Levent Şahveredi Arşivi

— Sığınağa girin! Çabuk sığınaklara!

Koca Seyit, sığınağa gitmek için ancak bir iki adım atabilmişti. Sanki birden yer yerinden oynamıştı. Seyit ne olup bittiğini anlayamamıştı. Ondan sonrasını hiç ansıyamıyor.

Bütün bu olanları Koca Seyit arkadaşlarına, sonradan şöyle anlatmıştı:

"Bugün olmuş gibi herşey gözümün önünde... Birden çok keskin bir ıslık sesi duydum. Sonra, kulakları sağır edici bir gürültü koptu. Bundan sonrasını hiç bilmiyorum. Düşman savaş gemisinden atılan otuzsekizlik bir mermi, bizim bataryanın cephaneliğini bulmuş. Cephanelikteki mermilerimiz, barutlar, fünyeler patlayınca, bizim batarya da allak bullak olmuş, herşey altüst olmuş. Ben, bir toprak yığınının altına başaşağı belime kadar gömülmüşüm. Yetişen sıhhiyeciler, beni bacaklarımdan çekerek topraktan çıkarmışlar. Kendimde değilmişim. Bizim bataryadan bir ben, bir de arkadaşım Ali sağ kalmışız."

Koca Seyit neden sonra gözlerini açabildi. Bataryadaki arkadaşlarından Niğdeli Ali başucunda duruyordu.

— Bana ne oldu Ali? diye sordu.

Niğdeli Ali,

— Bişeyciğin yok Seyit kardeşim, yaralı değilsin çok şükür.. dedi.

Ocean adlı İngiliz zırhlısından atılan mermiyle cephaneliğin patladığını Niğdeli Ali'den öğrendi.

Koca Seyit yattığı yerden,

— Arkadaşlarımız ne oldu? diye sordu.

Ali başını eğdi, sustu.

Seyit yerden kalktı. Tozdan topraktan silkelendi.

Levent Şahverdi Arşivi

Çevresine bakınca, arkadaşlarının parçalanmış cesetlerini gördü.

Niğdeli Ali,

— Ondört şehit verdik, dedi.

Koca Seyit,

— Ya gerisi, diye bağırdı.

Niğdeli Ali, ağlayarak anlattı:

— Yirmidört de yaralımız var. Sıhhiyeciler geldi. Yaralıları az önce burdan sedyelerle taşıdılar.

Seyit,

— Ya Fahri Bey? diye sordu.

Ali anlattı:

— Fahri Bey ağır yaralı... Sağ, sağlıklı olarak biz ikimiz kaldık burda. Biz de toprağın altına gömülmüştük. Benim başım dışarda kalmış da solunabilmişim. Sen tüm toprağa gömülmüştün. Havasızlıktan bunalmış, bayılmışsın.

— Diri diri mezara girdik desene...

— Sıhhiyeciler seni topraktan çıkardılar. Baktılar, damarların atıyor. Bana "Başında bekle, az sonra kendine gelir... dediler.

Koca Seyit denize baktı. Düşman gemilerinin topları hâlâ ateş kusuyordu. Kimi Türk topları susturulmuş, kimisi de bozulmuştu. Bundan yararlanan düşman gemileri karaya, daha yakınlara sokulmuştu. Türk siperlerine mermi yağdırıyordu.

Savaştan sonra Koca Seyit bu olayı şöyle anlatmıştı:

"Çevreme bakındım. Bizim bataryanın toplarından ikisi toprağa gömülmüş, biri de devrik duruyordu. Benim topa baktım, sağlamdı ama, mataforası (vinci) kırılmıştı. Bizim yedek mermilerin durduğu deponun

Levent Şahverdi Arşivi

kapısı kırılmış, içerdeki mermiler görülüyor. Mermileri topun vincine kadar dekoville taşırdık. Baktım, kırılmış vincin altında bir mermi duruyor. Birden her yanıma ateş bastı. Davranıp doğruldum."

Koca Seyit'in bataryasında yirmisekizlik topların mermileri 215 okka (276 kilo) ağırlığındaydı. Mermiler bu denli ağır olduğu için cephanelikten vince dek dekoville taşınır, ordan da vinçle kaldırılarak yüksekte duran topun kundağına yerleştirilirdi.

Yerdeki merminin yanına varan Koca Seyit, arkadaşına,

— Koş Ali, bana yardım et! diye bağırdı.

Böyle der demez Seyit davrandı, 276 kiloluk mermiyi yerden kaldırmaya çalışıyordu. Niğdeli Ali koştu, mermiyi tuttu.

Koca Seyit, olayı şöyle anlatmıştı:

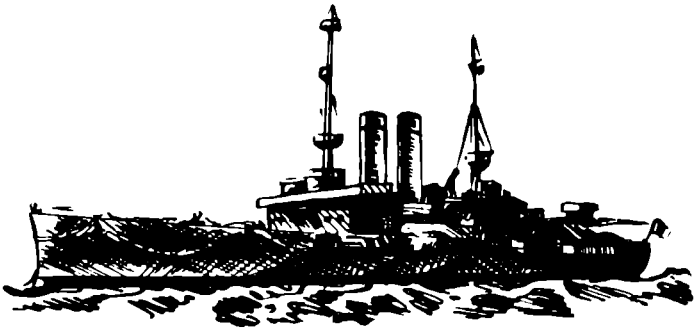
"Mermiyi tutup sırtıma alayım dedim. Ama üzeri yağlı olduğundan mermi elimden kaydı. Bu kez ellerimi toprağa sürdüm. Ya Allah, deyip dayandım. Ali'nin kucaklayıp diktiği mermiyi eğilip arkama yüklendim. Sırtladığım mermiyle yavaş yavaş doğruldum. Şöyle bir dengelenip ayağımı merdivenin ilk basamağına attım. Niğdeli Ali "Ha Seyit ha!..." diye bağırarak bana çaba veriyordu.

Koca Seyit, topun altı basamak merdivenini çıktı. Mermiyi, Ali'nin yardımıyla sırtından indirdi. Ali, merminin yağlı burnunu bir çaputla sildi. İkisi birlikte mermiyi topun kundak yatağına yerleştirdiler.

Niğdeli Ali coşup coşup "Yaşa Koca Seyit!" diye bağırıyordu.

İki arkadaş tonlarca ağırlıktaki topu çevirip namlusunu en öndeki düşman gemisine yönelttiler. Seyit

Levent Şahverdi Arşivi

bu işi de başardıktan sonra, en öndeki düşman gemisine nişan aldı. "Ya Allah bismillah!" deyip topu ateşledi.

Topun ateşlenmesiyle karşıdaki düşman gemisinden yoğun, koyu, kara bir duman yükseldi. Gemidekilerin bağırış, çağırışları duyuluyordu. Mermiyi yiyen gemi döndü. Anadolu yakasına doğru yolaldı. Çevresine küçük gemiler toplandı. Gemi iyice yanlamıştı.

Koca Seyit'in tek başına sırtında taşıyıp topuna yerleştirdiği mermiyle vurduğu savaş gemisi, İngiliz Deniz Kuvvetleri'nin Ocean adlı zırhlısıydı. İki bacalı, iki direkli koca bir savaş gemisiydi.

Koca Seyit'in Mecidiye bataryasının, düşman ateşiyle yokolduğu sanılıyordu. Komutana böyle bildirilmişti. Yokolduğu sanılan bataryadan bir topun ateş etmesi, hem de düşman gemisini batırması herkesi şaşırtmıştı. Yağan top mermileri altında telefon hatları da kopmuş olduğundan durumu telefonla sorup öğrenemiyorlardı.

Olup biteni öğrenmek için batarya komutanı

Levent Şahverdi Arşivi

Hilmi Bey'le bir Alman subayı, Koca Seyit'in topunun yanma geldiler. Hilmi Bey,

— Koca Seyit, topu sen mi ateşledin? diye sordu.

Koca Seyit utangaç bir çocuk gibi başını önüne eğdi.

Niğdeli Ali, Seyit'in mermiyi nasıl sırtlayıp taşıdığını, altı basamak merdivenden mermiyi nasıl çıkardığını anlattı.

Hilmi Bey,

— Sağol, varol Seyit, şehit arkadaşlarımızın acılarını çıkardın, dedi.

Batarya Komutanı Hilmi Bey de, Alman subay da, ancak vinçle kaldırılabilen 276 kiloluk mermiyi Seyit'in sırtında nasıl taşıdığına şaşmıştı.

Hilmi Bey,

— Bir mermi daha kaldır da göreyim Seyit... dedi.

Seyit,

— Başüstüne komutanım, dedi.

Niğdeli Alinin yardımıyla bir mermiyi daha sırtlayıp, basamakları çıktı, topun yanma dek taşıdı.

Batarya Komutanı Hilmi Bey, Koca Seyit'in gözlerinden öptü.

Öğleden sonra Türk topçuları "İrresistible" adlı bir İngiliz savaş gemisini daha batırdılar. Öbür düşman gemileri de ağır yaralar almışlardı.

Akşam olmuştu. Çanakkale'deki birliğin komutanı Cevat Paşa, Seyit'in bataryasına geldi Koca Seyit'i kutlayıp alnından öptü. Cevat Paşa kendi eliyle, Koca Seyit'in koluna onbaşı işaretini taktı. Seyit, onbaşılığa yükseltilmişti.

Cevat Paşa,

Levent Şahverdi Arşivi

— Söyle oğlum, ne istersin, ne dilersin? diye sordu.

Seyit Onbaşı,

— Sağolun paşam, dedi, onbaşı yaptınız ya, daha başka ne isteyeyim... Sağlığınızı dilerim.

Cevat Paşa üsteledi:

— Olmaz Seyit. Sen çok büyük başarı kazandın. Ne istesen hakkın. Dile ne dilersen.

Cevat Paşa üsteleyince Koca Seyit, verilen tayınla karnının doymadığını düşündü. Ekmek yerine günde bir peksimet veriliyordu.

— Olabilirse çift tayın versinler paşam, dedi.

Cevat Paşa,

— Elbet, dedi, bundan sonra sana çift tayın verilecek!

O günden sonra Koca Seyit'e iki kişilik ekmek, iki kişilik yemek verilmeye başlandı. Arkadaşları bir kişilik tayınla yetinirken, kendisinin iki kişilik ekmek, yemek yemesi, Koca Seyit'in çok ağırına gitmişti. Birkaç gün sonra iki kişilik tayın almaktan kendiliğinden vazgeçti. Yine arkadaşları gibi tek kişilik tayın almaya başladı.

Cevat Paşa, Koca Seyit'in 276 kiloluk top mermisini sırtında taşırken resminin çekilmesini istedi. Fotoğrafçı geldi. Seyit'in mermiyi o günkü gibi sırtında taşıması gerekiyordu. Ama Seyit nice zorlandıysa da boşuna, bir türlü o koca mermiyi bir daha sırtında taşıyamadı. Demek, mermiyi sırtında taşıdığı o gün, şehit olan, yaralanan arkadaşlarının acılarıyla nasıl coşkulanmışsa, üzerine insanüstü bir güç gelmişti.

O büyük başarının bir belge olarak saptanması için, tıpkı o mermi büyüklüğünde, o merminin biçi-

Levent Şahverdi Arşivi

minde, odundan bir mermi yaptırıldı. Koca Seyit, bu tahtadan mermiyi sırtına aldı. Arkadaşı Niğdeli Ali'yle birlikte, fotoğraf makinasının karşısına geçip durdular. İşte böylece o tarihî resim çekildi.

Çanakkale'de Ondokuzuncu Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal Bey (Atatürk) idi. Ondokuzuncu Tümen Maydos'taydı. Mustafa Kemal Bey, Koca Seyit'in yiğitliğini duymuştu. Onu görmek istiyordu. Seyit'i çağırması için posta erini gönderdi. Posta eriyle Seyit onbaşı, Maydos'a Mustafa Kemal Bey'in yanına gittiler. Mustafa Kemal çadırındaydı. Masasında yazı yazıyordu.

Posta eri,

— Koca Seyit'i getirdim komutanım, dedi.

Mustafa Kemal,

— Edremitli Seyit sen misin? diye sordu.

(O zaman Havran, Edremit'e bağlı bir bucaktı.)

Seyit,

— Evet komutanım, benim! dedi.

Mustafa Kemal kalktı, Seyit'in yanına geldi.

— Gözlerini bana çevir! dedi.

Seyit'i alnından öptü. Sonra konuştular:

— Memleketinde ne iş yaparsın?

— Rençberlik.

— Evli misin?

— Değilim.

— Kaç yıllık askersin?

— Altı yıllık.

— Güreşir misin Seyit?

— Eh, biraz güreş tutarım.

— Düşmanla niçin savaşıyoruz Seyit?

— Yurdumuza saldırdığı için.

Levent Şahverdi Arşivi

— Saldırmasalardı?

— Savaş çıkmazdı komutanım.

— Beklerim, yine gel Seyit. Hadi bakayım yiğitim, birliğine git. Gülegüle!

Mustafa Kemal'le aralarında böyle bir söyleşi geçtiğini, Koca Seyit sağlığında kendisi anlatmıştır. Seyit, Çanakkale'deyken Mustafa Kemal'le bikez daha konuştuğunu söylemiştir.

1918'de Birinci Dünya Savaşı yenilgisinden sonra Seyit de terhis edilmişti. Köyüne döndü. Havran'ın Çamlık köyünde geçimini sağlamaya çalıştı.

Aradan çok geçmemişti, 15 Mayıs 1915'te Yunan ordusu İzmir'e çıktı. Bundan onüç gün sonra da, 28 Mayıs 1919'da, Yunan ordusu Ayvalık'ı aldı. Bu durumda bütün yurtseverler yurtlarını savunmaya koşuyorlardı.

Balkan Savaşı'nda, sonra da Çanakkale Savaşı'nda savaşmış, altı yıl askerlik yapmış olan Seyit Onbaşı, bu kez de gönüllü olarak, Kurtuluş Savaşı'mız için askerliğe koştu. Düşmanla savaştı.

Türk ordusu, 1922 yılının 26 Ağustos günü, Yunan ordusuna karşı büyük taarruza geçmişti. Koca Seyit Onbaşı taarruz eden birliklerden birindeydi. Büyük Taarruzun ikinci günü, 28 Ağustos'ta, Koca Seyit iki yerinden yaralandı. Çok kan yitiriyordu. Seyit Onbaşı'yı bir topçu kadanasına bindirdiler. İki sıhhiye eri, yaralı Seyit Onbaşı'yı kadananın sırtında gezginci hastaneye götürüyorlardı. Kadana, Mustafa Kemal Paşa'nın bulunduğu yerin önünden geçiyordu. Mustafa Kemal Paşa, kadana sırtındaki yaralı onbaşıyı tanımıştı. Yanına gidip,

— Sen misin hey Koca Seyit? Hey gidi Çanakkale

Levent Şahverdi Arşivi

yiğidi hey! dedi.

Yanındakilere de şöyle söyledi:

— Değil mi ki böyle yiğitlerimiz var, bu millet yenilmez. Beni Kurtuluş Savaşı'mıza yüreklendiren işte bu yiğitler, Seyit'ler, Mehmet'ler, Ahmet'lerdir. Bu savaşı elbet kazanacağız. Kazanacağımız bu zaferi de işte bu yiğitlere borçlu olacağız.

Kadanayı yeden iki sıhhiyeciye,

— Çabuk götürün hastaneye, söyleyin hekimlere, ona iyi baksınlar... dedi.

Seyit daha hastaneye varmadan, Mustafa Kemal Paşa, ona özenle bakmaları için, hastaneye telefon etmişti.

Koca Seyit Onbaşı'nın hastaneye yattığının ertesi günü, 1922 yılının 30 Ağustos günü, düşman ordusu yenilmiş, bozguna uğramıştı. Türk ordusu büyük bir utku kazanmıştı.

Seyit Onbaşı iyileşip hastaneden çıktı. Ordudan ayrıldı. Yine köyüne döndü. Ama tarlası, toprağı, evi, işi yoktu. Çamlık köyünde herkes yoksuldu. Seyit, onun bunun yanında çalışmaya başladı.

1923 yılının 8 Şubat günüydü. O gün öğleden sonra, bir atlı, atını dörtnal sürerek Çamlık köyüne girdi. Öyle hızlı koşturmuştu ki, at köpük köpük köpürmüştü. Bu, bir atlı haberciydi. Havran'dan geliyordu. Çamlık köyünden Koca Seyit'i arıyordu. Seyit'i bulunca ona,

— Çabuk ol! Gazi Paşa seni istiyor! dedi.

Koca Seyit, atlı habercisinin kendisiyle şakalaştığını sandı. Çok şaşırmıştı. O yoksulun biriydi. Nerden, kimden yol parası bulur da, Gazi Paşa'yı görmek için ta Ankara'ya giderdi...

Levent Şahverdi Arşivi

— Gazi Paşa Ankara'da. Ben Ankara'ya nasıl gideyim? dedi.

Haberci de ona şöyle dedi:

— Gazi Paşa Havran'a geldi. Bu gece Havran'da konuk kalacak. Köyde olduğunu öğrenince de seni görmek istedi. "Çağırtın gelsin!" dedi.

Haberi verince atlı haberci, dönüp atını sürdü, Havran'a gitti.

Koca Seyit, Gazi Paşa'nın kendisini sorduğunu duyunca öyle sevindi ki, sevincinden sanki kuş olup uçtu, köyünden bayıraşağı Havran'a koştu. Havran'a vardığında gece bastırmıştı. Yatsı sıralarıydı. Gazi Paşa'nın kaldığı eve gitti. Gazi Paşa arkadaşlarıyla sofradaydı. Eşi Latife Hanım da yanındaydı.

Gazi Paşa'yla Koca Seyit o evde son kez konuştular.

Koca Seyit, Mustafa Kemal'le bikez daha konuşabilmenin mutluluğu içinde köyüne döndü.

Seyit evlendi. Beş çocuğu oldu. Tarlası, hayvanı, tek dikili ağacı yoktu. Çok yoksuldu. Çocuklarının sayısı arttıkça yoksulluğu da arttı. Yedi kişilik ailesini geçindirebilmek için çok zorluk çekiyordu. Sürekli bir işi de yoktu. Koca Seyit, bir dağ köyü olan Çamlık'taki ormandan meşe odunu kesip, bunları kömür ocağında yakıp mangal kömürü yapmaya başladı. Ormandan ağaç kesmek, odun kömürü yapmak yasaktı. Yasak olduğu için Koca Seyit, odunları gizli kesip, gizli kömür yapıyordu. Kömürleri çuvala doldurur, eşeğe yükler, kolcular görmesin, candarmalar yakalamasın diye geceleri gizlice Havran'a getirir, orada satardı. Kömür kaçakçılığı yaparak kalabalık ailesini geçindirmeye çalışıyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

Resimde, Koca Seyit'i odun kömürü yapıp Havzan'da sattığı günlerdeki kılığında görüyoruz.

Koca Seyit artık yaşlanmıştı. Kaçak meşe kömürü yapmak, geceleri kömürleri eşek sırtında gizlice Havran'a taşıyıp satmak artık ona zor geliyordu. Bundan başka, ormancılarla, kolcularla, candarmalarla çatış-

Levent Şahverdi Arşivi

mak, uğraşmak da ona çok zor geliyordu.

Koca Seyit Havran'da bir iş buldu. Bir zeytinyağı fabrikasında hamallık yapmaya başladı. Yaşma uygun bir iş değildi. Ama başka bir umarı olmadığından, beş çocuğunu geçindirebilmek için hamallığa da katlanıyordu.

1939 yılının Aralık ayının başlarında bir gündü. Koca Seyit o gün çok çalışıp çok yorulmuş, terlemişti. Hava da o gün çok soğuktu. Seyit üşüdü, hastalandı. Zatürree olmuştu. Bu hastalıktan kurtulamadı. Hastalığı kısa sürdü. Elli yaşındayken öldü. Çamlık köyü mezarlığına gömüldü.

Havranlılar, bu yiğit hemşerilerini unutmadılar. Yalnız Havranlılar değil, Kurtuluş Savaşı'mızda düşmana karşı silahla ilk karşı koyan Körfez halkı (Ayvalıklılar, Burhaniyeliler, Edremitliler) onu unutmadılar.

Ölümünden yirmisekiz yıl sonra, 1967'de, Koca Seyit adına Havran'da bir ilkokul yapıldı. Koca Seyit İlkokulu'nun açılışında büyük bir tören yapıldı. O törende Koca Seyit'in yurdu için yaptıkları, yararlıkları, yiğitlikleri anlatıldı. Çanakkale ve Kurtuluş Savaşı kahramanı Koca Seyit saygıyla anıldı.

Koca Seyit İlkokulu'nun salonundaki duvarda, Atatürk'ün resmiyle Türkiye haritası arasında, Koca Seyit'in Çanakkale'de 276 kiloluk mermiyi taşırken çekilmiş resmi durmaktadır.

Levent Şahveredi Arşivi

BORAZAN ÇAVUŞ

Balıkesir ilimizin onyedi ilçesinden biri de Burhaniye'dir.

Burhaniye ilçesinin ortasında bir alan vardır. Bu alana Atatürk heykeli dikilmiştir. Atatürk heykelinden alana doğru bakılırsa, küçük bir çayırlık, ortasında kayalar, kayaların üstünde de bir tabancayla bir de asker borusu görülür. Bu tabancayla boru da, Atatürk heykeli gibi tunçtan dökülmüştür.

Bu kez, tabancayla borunun daha yakınına gelelim. Tabancanın olduğu yerden Atatürk heykeline bakalım. İşte, heykelin önündeki kayaların üstünde bir tabancayla bir boru duruyor!

Burhaniye'deki Atatürk heykeliyle önündeki tabanca, boru, ayrı ayrı parçalar değildir. Bunların üçü, birbirini bütünler. Üçü birden bir anıttır.

Levent Şahverdi Arşivi

Yurdumuzun her ilinde, ilçesinde Atatürk'ün heykelleri vardır. Ama hiçbirinde, Burhaniye'de olduğu gibi, heykelin yakınına tabanca, boru konulmamıştır. Burhaniye'deki Atatürk heykelinin önüne bu tabancayla boru neden konulmuştur? Burhaniye'ye gelip de, ordaki tabancayla boruyu gören, herkes bunu merak eder. Burhaniyeliler'e, tabancayla borunun ne anlama geldiğini sorarlar.

Herhalde bunu siz de merak etmişsinizdir.

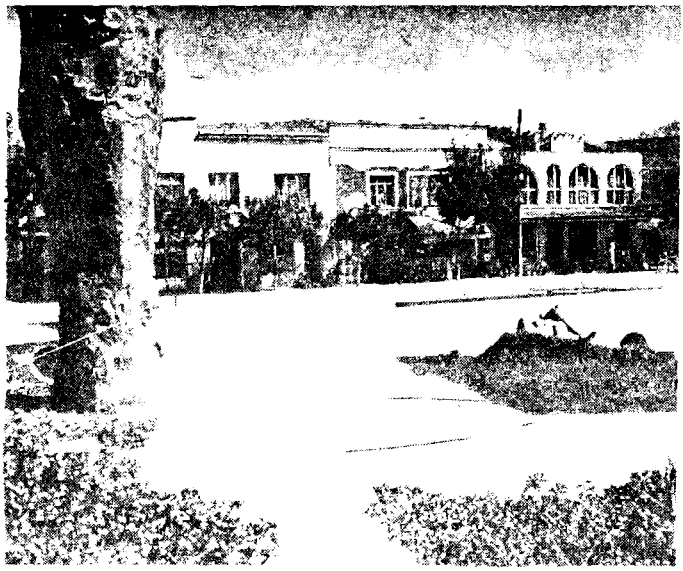
Bu merakınızı gidermek için, şimdi size, Burhaniye ilçesinde Atatürk heykeli önünde duran bu tabancayla borunun ne anlama geldiğini anlatacağım.

Burhaniye ilçesinin Pelit köyünde Mevlude adın-

Resimde, Burhaniye ilçesinden bir bölümü görüyorsunuz. Bugün onikibin nüfuslu olan Burhaniye, Ege Denizi kıyısında çok şirin bir ilçedir.

Levent Şahverdi Arşivi

da bir kadın yaşıyordu. Mevlude'nin kocasının adı Mehmet'ti.

Mehmet ile Mevlude'nin 1893 yılında bir erkek çocukları dünyaya geldi. Bu çocuğa İsmail adı verildi.

Burhaniyeli Mehmet oğlu İsmail 1913 yılında yirmi yaşındaydı.

Her Türk delikanlısı yirmi yaşında nasıl askere giderse, Mehmet oğlu İsmail de 1913'te askere gitti. Askerliğini Dikili'de yapıyordu.

İsmail daha bir yıllık askerken, 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı patladı. Bildiğiniz gibi, Türkiye de bu savaşa katıldı. Türk ordusu sekiz cephede savaşıyordu.

İsmail'in Dikili'deki birliği Süveyş cephesine gönderildi. Şu yolu izleyerek çöle gittiler: Dikili - Berga-

Levent Şahverdi Arşivi

ma - Ulukışla - İskenderun - Halep - Şam - Trablus - Kudüs - Errahman.

İsmail, onaltıncı tümenin, yirmisekizinci alayının birinci taburunda erdi. Birliği içinde, çöllerde düşmanla savaştı. Süveyş Kanalı'nda köprü kurup Mısır'a geçeceklerdi. Köprü kuruldu. Ama İsmailiye denilen yerden köprüyü geçemediler. İsmail'in birliğindeki arkadaşlarının çoğu orada şehit oldu.

İsmail'in birliği bu kez Çanakkale Savaşı'na gönderildi.

İsmail Çanakkale'de onuncu tümenin yirmisekizinci alayının birinci taburunun dördüncü bölüğünde

İsmail'in annesi Mevlude'nin, yaşlılığında çekilmiş resmini görüyorsunuz.

Levent Şahverdi Arşivi

erdi. Yirmisekizinci tümende, boru çalmasını öğrenebilecek erler aranıyordu. Dişleri sık, düzenli, sağlığı yerinde olduğu için İsmail'i borazanlığa ayırdılar. Çandarlılı Musa Onbaşı adında bir zenci, boru öğretmenliği yapıyordu. İsmail, boru çalmasını işte o Musa Onbaşıdan öğrenmişti. Öyle güzel, o denli uzaklardan duyulabilen boru çalıyordu ki, kısa zamanda borazan olarak tanındı, ünlü bir borazan oldu. Onbaşılığa yükseldi. İsmail Onbaşı'nın hele hücum boruları çok ünlüydü.

Borazan İsmail Onbaşı, Çanakkale'de Conkbayırı Savaşı'nda ayağından yaralandı. Yarası iyi olunca, bu kez de Çimentepe'de savaşırken başından yaralandı.

Yarası ağır olduğundan İstanbul'a hastaneye gönderildi. İyileşince hastaneden taburcu edildi. Doktorlar üç aylık havadeğişimi vermişlerdi. Burhaniye'ye geldi. Havadeğişimi süresi dolunca İsmail'i bu kez İzmir'deki bir birliğe verdiler. O birliğin makineli tüfek bölüğündeydi.

1918'de Türkiye'nin savaş ortakları yenildi. Türkiye'de yenilmişti. Yurdumuzun birçok bölgelerine düşman girmişti. İsmail Burhaniye'ye döndü.

Aradan çok geçmemişti. Yunan ordusunun birlikleri, 1919 yılının 27 Mayıs Salı günü akşamı, Ayvalık kıyılarına çıktı. 28 Mayıs Çarşamba günü Ayvalık'a girdi.

Ayvalık, Burhaniye'ye çok yakındır; Burhaniye Ayvalık arası 33 kilometre, yani yayan yürüyüşle altı yedi saatlik yoldur.

Yunan ordusunun birlikleri Ayvalık'a girdiklerinde, Ayvalık'ta Türk ordusunun yüzyetmişikinci alayı

Levent Şahverdi Arşivi

vardı. Yüzyetmişikinci alay komutanı, sonradan Çetinkaya soyadını alacak olan, Ali Bey'di.

Ali Bey, saldırgan düşman ordusuna karşı, Kurtuluş Savaşı'mızm ilk örgütünü kurdu. Edremit Kaymakamı Hamdi Bey de, düşmana karşı sivillerden bir örgüt kurdu. Bu sivil savaş örgütlerine, milis birlikleri denilirdi.

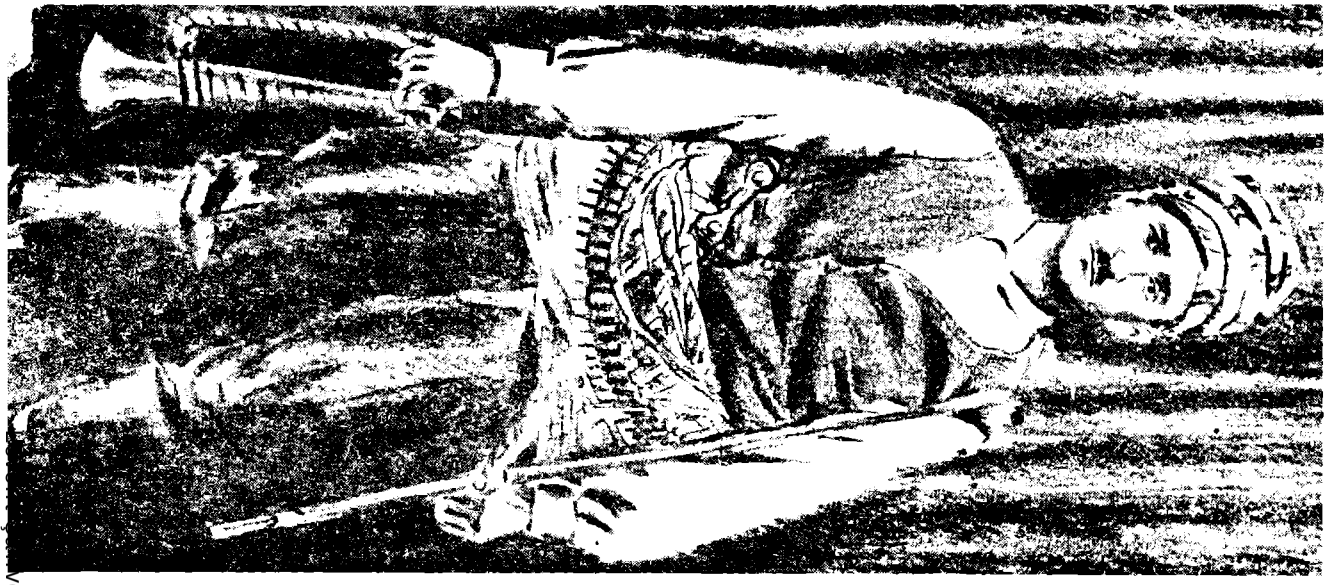
Kurtuluş Savaşı'mızın düşmanla ilk çatışmasını Ali Bey'in birliği yaptı.

Beş yıl askerlik yapan, Birinci Dünya Savaşı'nda önce çöllerde, sonra da Çanakkale'de savaşan, iki kez de yaralanan İsmail, Yunan askerleri Ayvalık'a çıkınca, düşmanla savaşmak için gönüllü yazıldı. Kurtuluş Savaşı'mızın bu gönüllülerine Kuvvayimilliye denilirdi. Kuvvayimilliyeci İsmail'e, artık İsmail Efe deniliyordu. İsmail Efe, Ali Bey'in, Hamdi Bey'in çavuşu olmuştu. Onun boru çalışı o denli ünlüydü ki, yavaş yavaş adı unutuldu, ona herkes Borazan Çavuş demeye başladı. Borazan Çavuş deyince, Kurtuluş Savaşı sırasında, Ayvalık, Burhaniye, Havran, Edremit'te onu, büyük, küçük herkes tanırdı.

Borazan Çavuş'un, kendisi gibi gönüllülerden kurulmuş bir küçük müfrezesi vardı. Müfrezesiyle, düşman birliklerinin arkalarına sarkarak, düşmanın telefon bağıntılarını kesti. Kurtuluş Savaşı'mızda öyle büyük yararlıklar gösterdi ki, İzmir Kuzey Cephesi komutanı olan Kâzım Paşa (Kâzım Özalp) bir mektup yazarak, başarılarını övdü, Borazan Çavuş'u kutladı.

Kuvvayimilliyeciler, düşman kuvvetlerini onüç ay oyalayarak, saldırıya geçmesine engel oldular. Düşman hem sayıca, hem silahça, bizim kuvvetlerimizden kat kat üstündü. Durum böyleyken, onüç ay içinde

Levent Şahverdi Arşivi

Resimde, İsmail Efe, Kuvvayimilliyeci kılığıyla, elinde ünlü borusu. Borazan Çavuş olarak görünmektedir.

Verdi Arşivi

düşman, otuzüç kilometre uzaklıktaki Burhaniye'ye, kırkyedi kilometre uzaklıktaki Edremit'e sokulamadı. Ancak, Ayvalık'ta karaya ayak basışından onüç ay sonra, 1922 yılının 22 Haziran günü, düşman Ayvalık cephesinden saldırıya geçebildi. 30 Haziran Çarşamba günü düşman birliği Burhaniye'ye, bir gün sonra, 1 Temmuz Perşembe günü de Edremit'e gidi.

Düşman, Burhaniyeli aydınları tutukladı. Türkler, evlerine beyaz teslim bayrağı çekmek zorunda bırakıldı. Türkler'in bütün silahları toplandı. Dükkânlara, Yunanca yazılı tabela asmak zorunluluğu konuldu. Burhaniyeliler düşmanın baskısı, kıyıcılığı altında inlediler.

O kara günlerde Borazan Çavuş, bütün Kuvvayimilliyeciler gibi, düşmana karşı direniyordu. Küçük müfrezesiyle düşmana sık sık baskınlar veriyordu.

Bütün bu zaman içinde, Mustafa Kemal de Türk ordusunu kesin yengiyi kazanacak duruma getirmişti. Bilindiği gibi, 26 Ağustos sabahı, Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın Büyük Taarruz'u başladı. Türk ordusunun karşısında Yunan ordusu büyük bir yenilgiye uğradı. Türk ordusunun saldırısı karşısında bozguna uğrayan Yunanlılar çekiliyordu. Düzensiz, dağınık olarak kaçıyorlardı. Geçtikleri her Türk köyünü, bucağını, ilçesini, ilini yakıp yıkıyorlardı.

Türk ordusu karşısında Balıkesir'den çekilmekte olan düşman kolordusu, Ayvalık'a, Edremit'e ulaşmak çabasındaydı. Yunan askerleri, Ayvalık ve Edremit kıyılarında bekleyen gemilerine binip kendi ülkelerine kaçacaklardı.

1922 yılının 7 Eylül günü, Burhaniye'deki düşman komutanı, Burhaniyeli Türkler'in, saat onaltıdan son-

Levent Şahverdi Arşivi

ra evlerinden çıkmalarını yasaklamıştı. Hangi Türk evinden çıkarsa vurulacaktı. Çünkü o gün, Balıkesir' den çekilmekte olan düşman kolordusu Burhaniye' ye gelecek, Burhaniye'den de, gemilere binmek için Edremit'e gidecekti. Burhaniye'ye geldiklerinde Yunan askerlerine, Türkler'in saldırmalarından, ateş etmelerinden korktukları için, sokağa çıkma yasağı koymuşlardı.

Düşman birlikleri Burhaniye'ye girerse, başka yerlerde de yaptıkları gibi, Burhaniye'yi yakıp yıkacaklar, taş taş üstünde bırakmayacaklardı.

Borazan Çavuş, Burhaniye'yi yakılıp yıkılmaktan kurtarmak için bir yol düşünüyordu. Müfrezesinde çok az sayıda gönüllü arkadaşı kalmıştı. İşte o küçük müfrezesini, Karabayır denilen yerden, Burhaniye'nin kıyı mahallelerine gizlice soktu. Müfrezesindeki arkadaşlarını siperlere yerleştirdi. Onlara şöyle dedi:

— Düşmanın Burhaniye'ye yaklaştığını görünce boru çalmaya başlayacağım. Benim borumun sesini duyar duymaz, siz de hep birden havaya ateş edeceksiniz.

Borazan Çavuş, gizlice evleri de dolaştı. Evlerde kalmış yaşlılara, kadınlara, çocuklara, boru sesini duyunca bağırmalarını, silahı olanların da ateş etmelerini söyledi.

Akşam oluyordu. Hava kararmıştı. Evlerine kapanmış olan Burhaniyeliler merak içinde, düşmanın gelmesini korkuyla bekliyorlardı.

Hava iyice kararınca Borazan Çavuş bir elinde tüfeği, bir elinde borusu, Burhaniye'nin Hanay Camisi'nin minaresine çıktı.

Borazan Çavuş, minarenin şerefesinden, düşma-

Levent Şahverdi Arşivi

nın geleceği yolu gözetlemeye başlamıştı. Sabaha karşıydı. Gün doğmak üzereydi. Borazan Çavuş, Burhaniye'ye doğru gelmekte olan düşman birliklerinin gürültülerini duydu. Düşman askerlerinin Burhaniye'ye iki kilometreye dek yaklaşmalarını bekledi. Düşmanın öncüleri, Burhaniye'ye iki kilometre yaklaşınca, Borazan Çavuş minareden, üstüste öyle hücum boruları çaldı ki, evlerinde uyuyanlar bile, boru sesinden uyandılar.

Borazan Çavuş'un müfrezesindekiler, boru sesini

Resimde, Borazan, Çavuş'un, minaresinden hücum borusu çaldığı, Burhaniye'deki caminin bugünkü durumu görülüyor

Levent Şahverdi Arşivi

duyar duymaz ateş etmeye başladılar.

Hücum borularını, arkasından da ateş seslerini, bağırmaları duyan düşman, Burhaniye'de çok büyük Türk kuvveti olduğunu, baskına uğradığını sandı. Burhaniye'ye uğramaktan vazgeçti. Düşman birlikleri, alabildiğine kaçarak, Edremit'in yolunu tuttu. İşte böylece, Borazan Çavuş, Burhaniye'yi düşmanın yakıp yıkmasından kurtardı.

Borazan Çavuş'un sabah erkenden minareden hücum borusu çaldığı, 1922 yılının 8 Eylül Cuma günü, Burhaniye'nin düşman kuvvetlerinden kurtuluş günüdür. O gün Burhaniye'de tek düşman askeri kalmamıştı. Yediyüzdoksanaltı gün düşman işgali altında kalan Burhaniye, yakılıp yıkılmadan düşmandan kurtulmuştu.

Büyük utku kazanılmıştı. Kurtuluş Savaşı bitmişti.

Kaçan düşmandan, düşmanla işbirliği yapanlardan kalan mallar, tarlalar, zeytinlikler, Kurtuluş Savaşı'mıza gönüllü olarak katılanlara dağıtılıyordu. Borazan Çavuş'a da, ev, tarla, bağ, zeytinlik verilecekti. Ama Borazan Çavuş hiçbir şey istemedi. Şöyle dedi:

— Biz, mal mülk almayı umarak düşmanla savaşmadık. Hiçbir şeye gereksinmiyorum. Geçinip gidiyorum. Çalışmaya gücüm yeter.

Mal istemeyen, hiçbir şey istemeyen Borazan Çavuş'un hiçbir şeyi yoktu. Parası da yoktu. Bir küçük evde oturuyordu. O ev de kendisinin değil, eşinindi.

Her yıl 8 Eylül günü, Burhaniye'nin kurtuluş yıldönümü törenlerle kutlanır. Borazan Çavuş da bu törenlere, savaşta giydiği efe kılığıyla katılır.

Levent Şahverdi Arşivi

Borazan Çavuş, savaştan sonra, geçimini sağlayabilmek için, Burhaniye'de bir süre kır bekçiliği yaptı. Daha sonra, Burhaniye temizlik işlerinde görevlendirildi. Görevi, temizlik işçileri çavuşluğuydu.

Burhaniyeliler, bölgelerinde ilk Kurtuluş Savaşı örgütünü kuran, düşmanla ilk savaşa başlayan Ali Çetinkaya'ya büyük saygı duyuyorlardı. Ali Çetinkaya'nın yaptığı yurt görevlerine bir küçük karşılıkta bulunmak istediler. Burhaniye ilçesinin ortasında, ilçenin en iyi yerinde geniş bahçeli, üç katlı bir köşk

Resimde, savaştan sonraki törenlerden birinde Borazan Çavuş efe kılığında, yanında eşiyle görülüyor.

Levent Şahverdi Arşivi

Resimde, Borazan Çavuş, temizlik işçileri çavuşluğu günlerindeki kılığıyla görülüyor.

yaptırdılar. Bu köşkü, Ali Çetinkaya'ya hediye ettiler.

O tarihte Ulaştırma Bakanı olan Ali Çetinkaya, kendisine hediye edilen köşkü görmesi için, Burhaniye'ye çağrıldı. Ali Çetinkaya Burhaniye'ye geldi. Kendisine hediye edilen köşkün bahçesinde, eski silah arkadaşlarıyla görüştü. Borazan Çavuş da oradaydı. Ali Çetinkaya'yla Borazan Çavuş konuştular.

Ali Çetinkaya, onun temizlik işçisi olduğunu, hiç malı, toprağı olmadığını önceden öğrenmişti. Borazan Çavuş'a,

— Borazan, istediğin birşey var mı? Birşey istiyor musun? diye sordu.

Borazan Çavuş da,

— Sağlığını isterim Ali Bey, hiçbir şeye ihtiyacım

Levent Şahverdi Arşivi

yok... dedi.

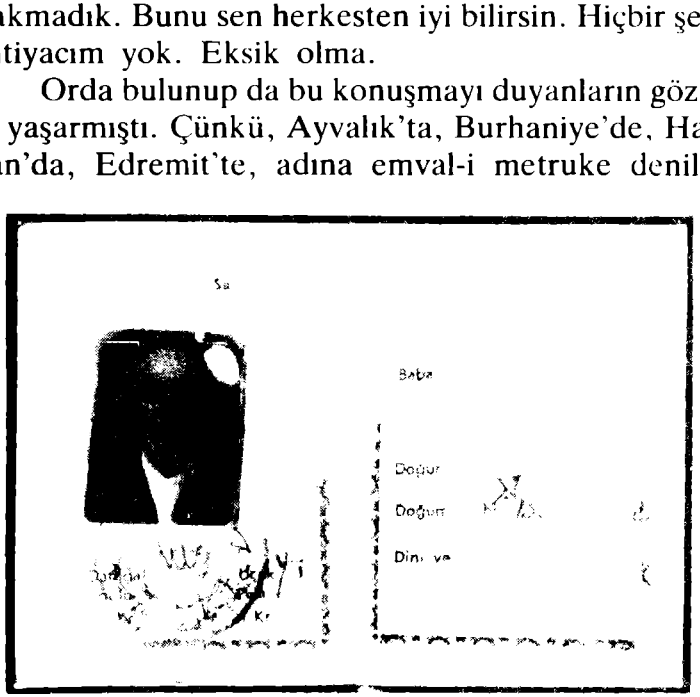
Ulaştırma Bakanı olan Ali Çetinkaya bu kez Borazan Çavuş'a şöyle dedi:

— Zamanında sana çok şey verildi ama sen almadın, istemedin. Duyduğuma göre malın mülkün de yokmuş. Borazan, seni demiryollarına yol çavuşu yapayım.

Borazan Çavuş,

— Sağol Ali Bey, dedi, biz arkadaşlarımızla birlikte her ne yaptıksa, öz yurdumuz için yaptık. Bir karşılık umarak, mal mülk için düşmana çakmak çakmadık. Bunu sen herkesten iyi bilirsin. Hiçbir şeye ihtiyacım yok. Eksik olma.

Orda bulunup da bu konuşmayı duyanların gözleri yaşarmıştı. Çünkü, Ayvalık'ta, Burhaniye'de, Havran'da, Edremit'te, adına emval-i metruke denilen

Bu resimde de Borazan Çavuş'un kimlik kartını görüyoruz.

Levent Şahverdi Arşivi

Resimde, yaşlanmış olan Borazan Çavuş, yanında eşi, Kuvvayi-milliyecilik günlerinden kalma giysisiyle görülüyor.

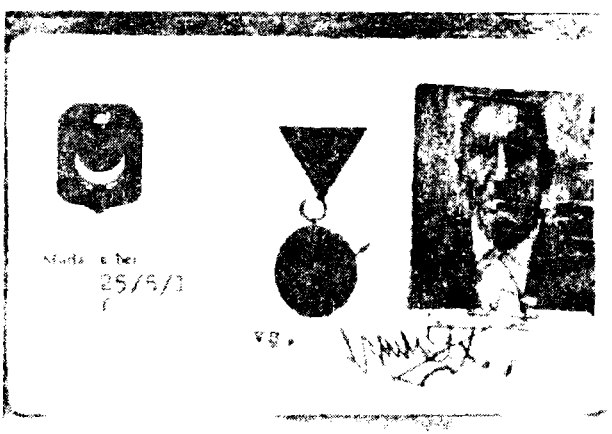
düşmandan kalmış mallardan alarak büyük zengin olmuş pek çok kişi vardı.

Levent Şahverdi Arşivi

Aradan yıllar geçti. Borazan Çavuş yaşlanmıştı. Burhaniye'nin kurtuluş yıl dönümü törenlerine, yine eski efe kılığıyla katılıyordu.

Ali Çetinkaya'ya hediye edilen köşkü, Ali Bey'in isteği üzerine, Burhaniye Belediyesi ondan satın aldı. Belediye, köşkü kamulaştırıp yıktırdı. Açılan alana, Atatürk'ün heykeli dikildi. Heykelin önündeki kayanın üstüne de, Borazan Çavuş'un tabancasıyla borusunun tunçtan yapılmış bir örneği konuldu.

Borazan Çavuş çok yaşlanmıştı. Temizlik işçileri çavuşluğundan da çıkarmışlardı. Yaşlılığında güçsüz kaldığından başka bir iş de yapamıyordu. Yetmişdört yaşındaydı. Aylığı, geliri de yoktu. Doğduğu yer olan Pelit köyünde, nalbantlık eden bir oğlu vardı ama, o da yoksul biriydi. Babasına yardım edemiyordu. Borazan Çavuş, kimseden yardım dilemeyecek denli onurlu insandı.

Resimde, Borazan Çavuş'un İstiklâl Madalyası beratı görülüyor.

Levent Şahverdi Arşivi

Resimde, Atatürk heykelinin önünde, Borazan Çavuş'un tabancasıyla borusu görülüyor.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 6 Nisan 1967 tarihinde, Borazan Çavuş'a yaptığı olağanüstü yurt görevlerine karşılık olmak üzere aylık bağlanması için bir kanun çıkardı. İşte bu kanuna göre, Borazan

Levent Şahverdi Arşivi

Burhaniye Belediyesi, Borazan Çavuş'un oturduğu evin sokağına, Borazan Sokağı adını koydu.

Çavuş yetmişdört yaşından sonra her ay beşyüz lira aylık almaya başladı.

Bu fedakâr insan, Kurtuluş Savaşı'mızdan sonra, hakkı olan İstiklâl Madalyası'nı almak için bile başvurmamıştı. Ancak savaştan kırkbeş yıl sonra, Borazan Çavuş'a aylık bağlanmasının arkasından İstiklâl Madalyası beratı da verildi.

Levent Şahverdi Arşivi

Yetmişdört yaşındaki Borazan Çavuş, kendisine İstiklâl Madalyası beratı verilmesine çok sevinmişti. O sevinçli gününde öyle coşkuya kapılmıştı ki, mutluluğundan o gün boru çalmıştı.

Her yıl, 8 Eylül günü, Burhaniye'deki anıt önünde, Burhaniye'nin kurtuluş bayramı kutlanır. Eskiden Borazan Çavuş da bu törenlere katılıyordu. O tarihî borusunu çaldıktan sonra, tören de başlardı.

Borazan Çavuş, 1971 yılının 8 Eylül günü, Burhaniye'nin kurtuluş bayramı törenine son kez katılmıştı. Orda son kez borusunu çalmıştı. O tarihten sonra bir daha bu törenlere katılamadı. Çünkü, 1972 yılının 1 Nisan Cumartesi günü, saat 21,40'ta öldü. 2 Nisan Pazar günü de toprağa verildi.

Borazan Çavuş gibi, adları sanları bilinen ya da bilinmeyen, daha onbinlerce fedakâr yiğitlerle Kurtuluş Savaşı'mız kazanılmıştır. Onlar, hiçbir karşılık ummadan düşmanla savaştılar. Canlarını hiçe saydılar. Ölümü göze aldılar.

Biz bugün bu güzel yurdumuzdaki özgürlüğümüzü, bağımsızlığımızı, o kahramanların fedakârlıklarına borçluyuz. Onlara olan ödenmez borçlarımızı, yurdumuzu yüceltmede görev alarak ödemeye çalışmalıyız.

Levent Şahverdi Arşivi

KÖPRÜLÜLÜ HAMDİ BEY

İşgalci düşmana karşı yurdumuzu savunmak için "Kuvvayimilliye" adında bir örgüt kurulmuştu. Kuvvayimilliye'nin en çok gereksindiği şey, silah ve cephaneydi. Türk ordusunun düşmanla savaşmak için silahı ve cephanesi az ve yetersizdi.

İngilizler, Gelibolu yakınındaki Akbaş cephaneliğine, sekiz bin mavzer, kırk makineli tüfek, yirmi bin sandık da mermi yığmışlardı. Bu cephaneliği Fransız askerleri koruyordu.

Kuvvayimilliyeciler, İngilizler'in elindeki Akbaş cephaneliğini basıp oradan silah ve cephane kaçırmayı tasarladılar. Bu baskını da, eskiden Edremit kaymakamı olan Hamdi Bey üstlendi. Hamdi Bey, gözünü budaktan sakınmayan, tuttuğunu koparan bir yiğit aydındı. Güvendiği arkadaşlarından Dramalı Rıza

Levent Şahverdi Arşivi

Bey'le üsteğmen Besim Bey'i de yanma aldı. Seksen yiğit erle birlikte yola çıktılar. Balya-Gönen-Sarıköy yolundan giderek dört günde Karabiga'ya vardılar.

Karabiga'da baskının nasıl yapılacağını, cephane ve silahların nasıl kaçırılacağını planladılar. Bu plana göre, iki er önceden gizlice gidip Akbaş yakınlarına sokulacaktı. Ertesi gün sekiz er daha yola çıkıp Akbaş yakınına varacaktı. Bunlar, cephanelikleri kaç nöbetçinin beklediğini, nöbet yerlerini cephaneliği koruyan kuvvetleri ve silahların yerlerini öğrenip saptayacaklardı. Baskına elverişliyse, üç el işaret fişeği atacaklardı.

Akbaş cephaneliğinden kaçırılacak cephane ve silahlar, vapur ve kayıklarla Anadolu yakasına geçirilecekti. Mustafa Kemal Paşa, silah ve cephaneleri taşıyacak taşıtları Mehmet Kaptan'ın yönetmesini istemişti. Mehmet Kaptan, Bolayır adlı vapur ve on iki kayıkla denizde bekliyordu, kaçırılacak silahları, cephaneyi taşımaya hazırdı.

İşler yolunda gitti. Öncüler, planlandığı gibi Akbaş'a gizlice vardılar. İstenilen bütün bilgileri topladılar.

O gün, gündüzün hava çok bulutluydu, gece de çok karanlıktı. Hamdi Bey, Mehmet Kaptan ve arkadaşları, sabırsızlıkla, coşkuyla, gökte işaret ışığının parlamasını bekliyorlardı. Sonunda, kararlaştırdıkları gibi, uzakta ardarda üç ışığın parladığını görünce sevindiler. Hemen yola çıktılar. Geceleyin epey yol aldıktan sonra Gelibolu'ya yaklaştılar. Sessizce kumsala yanaştılar. Karanlıkta bir fısıltı duyuldu:

— Merhaba arakaşlar!

Bu daha önce gelmiş olan öncülerden biriydi.

Levent Şahverdi Arşivi

O'nun arkasına takıldılar. Derin uykudaki Gelibolu' nun dar, sessiz sokaklarından geçtiler. Basık, bir evin önünde durdular. Yol gösteren öncü er, evin kapısına üç kez vurdu. Kapı aralandı. Saçı sakalı birbirine karışmış bir adam,

— Geldiler mi? diye fısıldadı.

Öncü er,

— Geldiler çavuşum! dedi.

Çavuş,

— Buyrun içeri arkadaşlar! dedi.

Yeni gelenler çok yorgundular Ama dinlenecek zamanları yoktu. Biraz yorgunluk çıkarıp yine kılavuzun öncülüğünde yola düştüler. Yağmur başladı; bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. İliklerine dek ıslandılar. Ayakkabıları, üstbaşları çamur içinde kalmıştı; öyle ki yürümekte zorluk çekiyorlardı. Ancak sabaha karşı köye gelebildiler. Nerdeyse sabah olacaktı. Ne olursa olsun, gün ışımadan baskını yapmalıydılar. Deniz durgun, hava soğuktu. Önceden hazırlanmış olan bir motora bindiler. Karanlıkta denize açıldılar. Akbaş yakınında motordan indiler. Büyük bir sessizlikle cephaneliği bekleyen Fransız nöbetçilerine yaklaştılar. Hazırlıkları o denli iyiydi ki, Fransız nöbetçileri, elleriyle koymuş gibi yerlerinde buluyorlardı.. Nöbetçileri diri yakalayıp etkisiz duruma getirdiler. Ama bu sırada gürültü, bütün köy halkını uyandırmıştı. Köylüler de olup biteni öğrenince yardıma koştular. Uykudaki düşman askerlerini de yakaladılar. Cephaneliğin kapısını kırarak açtılar. Telefon tellerini önceden kesmişlerdi. Bu nedenle, Akbaş köyündeki düşman komutanları epey bir süre baskını öğrenemeyeceklerdi. Askerler köylülerin de

Levent Şahverdi Arşivi

yardımıyla, silahları ve mermi sandıklarını yüklenip, sırtlanıp, kıyıda bekleyen Bolayır vapuruna ve kayıklara taşıyorlardı. Koca cephaneliği kısa sürede boşalttılar. Hemen denize açıldılar. Gün ağarırken Anadolu yakasına varmışlardı. Lapseki'de önceden hazırlanmış hayvanlar bekliyordu. Silahları ve cephaneyi bu hayvanlara yükleyip yola çıktılar. Akbaş cephaneliğinden kaçırılan bütün silah ve cephane Yenice'de toplanacaktı. Sonra burdan Balıkesir'e ve Ankara'ya gönderilecekti. Cephane ve silahları Balıkesir'e, Ankara'ya gönderebilmek için taşıt, araba, hayvan ve insan gerekiyordu. Hamdi Bey, bu taşıtları ve yardımcı insanları sağlamak için geride kalmış, Yenice'ye gelmemişti.

Düşman, baskını duymuş, arkalarından bir torpido göndermişti ama, onlar çoktan kurtulmuş, karaya çıkmışlar, Lapseki'den de Yenice'ye varmışlardı. Ama düşman, yalnızca dış düşman değildi. Bir de iç düşman vardı. Bunlar padişah yanlısı çetelerdi. Anzavur'un, Gâvur İmam'ın, Şah İsmail'in çeteleri bunlardandı. Bu iç düşmanlar da, Akbaş baskınını duymuşlar, bütün yolları kesmişlerdi. Akbaş cephaneliğinden kaçırılan silahları ve cephaneyi, bu iç düşmanlardan gizli olarak Ankara'ya, Balıkesir'e ulaştırmak gerekiyordu.

Padişah yanlısı bu iç düşmanların en güçlüsü Anzavur'un çetesiydi. Anzavur, cephane ve silahların Yenice'de camiye konulduğunu öğrenip çetesiyle Yenice'yi sardı. Kuvvayimilliyeciler'i kuşattı. Çemberini gittikçe daraltıyordu. Gece de bastırmıştı. Yenice'deki silahları ve cephaneyi koruyan Dramalı Rıza Bey ve arkadaşları, Anzavur düşmanıyla karanlıkta çarpışı-

Levent Şahverdi Arşivi

yorlar, korudukları silah ve cephaneden hiç ayrılmıyorlardı. Bu çarpışma sırasında Dramalı Rıza Bey vuruldu. Anzavur'un adamları silah ve cephanenin bulunduğu camiye yaklaşıyorlardı. Nerdeyse camiyi ele geçirip, onca uğraşmayla elde edilen silahları alacaklar, sonra da bunları Kuvvayimilliye'ye karşı kullanacaklardı.

Ağır yaralanmış olan Dramalı Rıza Bey çok kan yitiriyordu. Can çekişirken bile görevini bırakmamıştı. Camideki silah ve cephanenin artık kurtulamayacağını anlayınca, bunlar hiç olmazsa Anzavur çetesinin eline geçmesin diye, elbombasını atışa hazırladı, son gücünü kullanarak bombayı caminin içine fırlattı. Yeri göğü sarsan bir gürültüyle camideki cephaneler patladı. Bu patlamayla, zaten yaralı olan Dramalı Rıza Bey de şehit oldu. İnsan,taşıt ve hayvan toplamak için geride kalmış olan Hamdi Bey'in bütün bu olup bitenlerden haberi yoktu. Birkaç adamıyla birlikte Yenice'ye gitmek üzere Kaldırımbaş köyüne yaklaştı. Oysa Anzavur, Hamdi Bey'i izlemekteydi. Bundan bilgisi olmayan Hamdi Bey tuzağa düşürülmekte olduğunu anlayamadı.

Anzavur'un adamlarından olan bir korucu, arkasından gelerek Hamdi Bey'e yetişti. Hamdi Bey, korucuya,

— Bu yoldan İnova'ya gidilir, değil mi? diye sordu.

Korucu,

— Evet, dedi, istersen ben sana yol gösteririm. Ben de oraya gidiyorum.

Hamdi Bey hiç kuşkulanmadı. Birlikte, geceleyin köye vardılar. Hamdi Bey camiye yöneldi. Korucu da

Levent Şahverdi Arşivi

sözde yiyecek bişeyler getirmek için ayrıldı, köy içine Doğru yürüdü.

Caminin dolayını hem Anzavur, hem Gavur çetecileri sarmıştı. Hamdi Bey, bunların içine düştü. Çetecilerden biri Hamdi Bey'e:

— Teslim ol! Kurtuluşun yok! Kıpırdama! diye bağırdı.

Hamdi Bey, göğsüne çevrilen mavzer namlularının karşısında korkusuz duruyordu.

Anzavur'un adamları, Hamdi Bey'i yakaladı. Ellerini arkasından bağladılar, ite kaka çamurlu bir tarlaya götürdüler.

Gün ağarıyordu. Sabah ışıkları İnova'ya yayılıyordu. Anzavur çeteleri Hamdi Bey'i vurmak için komut bekliyorlardı. Bu bekleyiş sırasında da O'nunla alay ediyorlardı.

Hamdi Bey birden ellerine bağlanmış ipleri kopardı. Gömleğini yırtarak bağrını açtı. Sesi çıktığınca haykırdı:

— Birini vurmakla Kuvvayimilliye yıkılmaz! Yaşasın Türk ulusu!

Hamdi Bey'in göğsüne kurşunlar yağdı.

O gün, 1920 yılının 23 Mart Pazartesi günüydü.

Levent Şahverdi Arşivi

NAMUS UĞRUNDA İLK KURŞUN

Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın kıvılcımı ilkin nerde, ne zaman çakmıştır? Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızı başlatan ilk kurşunu kimin attığını elbet merak etmişsinizdir. İşte şimdi sizlere bunu anlatacağım. Olayı başından izlemek için hep birlikte İzmir'e gidelim.

Konak denilen yer, İzmir'in Kordonboyu denilen kıyısında güzel bir semttir. Vali Konağı burada olduğu için buraya Konak adı verilmiştir. Konak alanında biraz dolaşırsak orada bir anıt göreceğiz.

Anıta yaklaşalım. Anıt mermeri üzerinde yazılar var. Bu yazıyı okuyalım:

"İzmir'in işgale uğradığı 15 Mayıs 1919 günü sabahı Türklük haysiyet ve bağımsızlığı uğruna kanlarını döken kahraman şehitlerin aziz hatırasına."

Levent Şahverdi Arşivi

Bu anıtın yazıtında, düşmanın İzmir'i işgal ettiği 15 Mayıs 1919 günü şehit edilen on kahramanımızın adları vardır. Bu adların en başında şu yazıyı okuyoruz:

"Gazeteci Hasan Tahsin Bey"

Düşmanın İzmir'i işgal ettiği gün şehit edilen gazeteci Hasan Tahsin kimdi?

Bunu öğrenmek için, ondokuzuncu yüzyılın sonlarındaki Selanik'e dönelim. O zamanlar Selanik'te Alaybeyoğlu Osman Bey adında biri yaşıyordu. Alaybeyoğlu Osman Bey, akıncı bir Türk kuşağından geliyordu. Osmanlılar'ın Rumeli'ye geçişleri sırasında, Rumeli topraklarını türkleştirmek amacıyla sınır öncülüğü yapan bir soydandı. Aleybeyoğlu Osman Bey'in Recep Ağa adında bir oğlu vardı. Bilenlerin anlattıklarına göre, Recep Ağa, kollarını iki yana açe açe yürüyen, efe görünüşlü, babacan bir adamdı. Dışarda hep bastonlu gezerdi. Uzun boylu, çakır gözlüydü. Çevresindekilerde saygı uyandıran bir kişiliği vardı.

Recep Ağa'nın eşi ölmüştü. Ölen eşinden Mehmet Recep adında bir oğlu vardı. Recep Ağa ikinci kez evlendi. İkinci eşi Rabia adında bir hanımdı.

Recep Ağa'nın 1888 yılında bir oğlu dünyaya geldi. Oğluna Osman Nevres adını koydu. Osman Nevres'ten sonra da iki kızı doğdu. Birinin adı Binnaz, öbürünün adı Melek'ti.

Osman Nevres, cin gibi zeki, uyanık, yerinde duramayan bir çocuktu. Babası Recep Ağa, onu Selanik'teki Şemsi Efendi İlkokulu'na yazdırdı. Mus-

Levent Şahverdi Arşivi

tafa Kemal de bu okulda okumuştu.

Osman Nevres, Şemsi Efendi İlkokulu'nu bitirince, yine Selanik'teki Feyziye okuluna yazıldı. Feyziye Lisesi'nin müdürü, sonradan Maliye Bakanı olan Cavit Bey'di. Cavit Bey, zeki ve çalışkan olduğu için Osman Nevres'i çok sevmişti.

Osman Nevres, Feyziye Lisesi'nin öğrencisi olduğu sıralarda, babası Recep Ağa, Selanik'teki mallarını

satarak ailesiyle birlikte İstanbul'a taşındı. Ticaretle uğraşıyordu. Osman Nevres İstanbul'a gelmemişti. Onu, Feyziye Okulu'nun müdürü Cavit Bey koruyor, özel olarak eğitiyordu. Osman Nevres, kitap okuyacak denli Fransızca da öğrenmişti.

Recep Ağa, eşi Rabia Hanım, kızları Binnaz ve Melek'le, İstanbul'da, Kocamustafapaşa'da bir eve yerleşmişti. 1904 yılında, Osman Nevres onaltı yaşın-

Levent Şahverdi Arşivi

dayken Rabia Hanım öldü. İki yıl sonra da Recep Ağa oğlunu görmek için Selanik'e gitti. Selanik'te inme indi, öldü. Babası ölünce, liseyi bitirmiş olan Osman Nevres de İstanbul'daki evine, kızkardeşlerinin yanına gitmek zorunda kaldı. İstanbul Üniversitesi'ne girdi.

Yakından tanıyanların anlattıklarına göre, o zamanlar Osman Nevres, bir seksen boyunda, güçlü, dayanıklı, sporcu, yakışıklı bir delikanlıydı. Babası Recep Ağa'ya benzerdi. Yalnız babasının gözleri çakır, onunkiler elaydı.

Bilindiği üzere, 1908 yılında Meşrutiyet ilan edilmişti. Meşrutiyet'in ilanından sonra hükümet Avrupa'ya öğrenci göndermeye başlamıştı. İlk gönderilen öğrenciler arasında Osman Nevres de vardı. Osman Nevres 1909 yılında Paris'e gitti. Sorbonne Üniversitesi'nin öğrencisi oldu. Orda hukuk ve felsefe öğrenimi gördü.

1912 yılında İtalya, o zaman bir Osmanlı ülkesi olan Trablusgarp'a asker çıkarmıştı. Trablusgarp Savaşı başlayınca Osman Nevres Türkiye'ye döndü.

Emperyalist ülkeler, Türkiye'yi parçalayıp bölmek için gizli örgütler kurmuşlardı. Buxton soyadını taşıyan iki İngiliz kardeş, bu gizli örgütlerden biri adına Bükreş'te Türkiye aleyhine çalışmaktaydı. Osman Nevres, bu iki İngiliz'in Türkiye'ye karşı çalışmalarını önleyip durdurmak için gizli bir görev almıştı. Bükreş'e gidecekti. Görevi gizli olduğundan, tanınmaması gerekirdi. Bu yüzden de gerçek kimliğiyle yola çıkamazdı. Başka birinin kimliğine bürünecekti.

O günlerde Silah adında bir gazete çıkıyordu. Silah adlı gazetenin sahibi, Hasan Tahsin adında bir eski deniz yüzbaşısıydı. Ona, gazetesinin adından

Levent Şahverdi Arşivi

ötürü, Silahçı Hasan Tahsin derlerdi. Hasan Tahsin adına düzenlenen bir pasaportla kimlik, Osman Nevres'e verildi. İşte o zamandan sonra Osman Nevres, takma adı olan Hasan Tahsin diye tanındı, o adla anıldı.

Hasan Tahsin İstanbul'dan bir takaya binerek Karadeniz'den geçti, Romanya'da karaya çıktı. Bükreş'e gitti. Türkiye'yi parçalamak için çalışanların izine düştü. Sonunda onları buldu. 2 Ekim 1914 günü, Buxton kardeşlerden birini tabancayla vurarak yaraladı. Yaralı Buxton hastaneye kaldırıldı. Hasan Tahsin de tutuklandı. Bükreş Cezaevi'ne sokuldu. Yargılanması sonunda, beş yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Bu olaydan otuzaltı yıl sonra, ünlü gazeteci Ahmet Emin Yalman, bir kitabında, Bay Buxton'la görüşmesini şöyle anlatmaktadır:

Hasan Tahsin, Romanya'daki hapis günlerinde

Levent Şahverdi Arşivi

"Uzun boylu, beyaz saçlı, sakallı bir adamdı. Ev sahibi "Lord Buxton" diye tanıtınca irkildim, kaldım.

Yemeği yerken Lord Buxton hikâyesini anlatıyor:

— Suikastta ben vurulmadım, kardeşim vuruldu.

Hasan Tahsin'le tanışmayı çok merak ettim.

Cezaevine gidip kendisini gördüm ve sordum.

— Nasıl, yaptığına pişman mısın?

— Türklük bakımından sen, gebertilmeye layık bir düşmansın. Daha az zararlı olan kardeşini vurup da seni gebertemediğime üzgünüm. Bu işe atıldığıma kesinlikle pişman değilim. Elimden gelse tekrarlarım.

Kendisine dedim ki:

— Sen cesur bir çocuksun. Ben de fena adam değilim. Tesadüf bizi karşı karşıya getirdi. Aramızdaki fikir ayrılığı ve siyasi kini bir yana bırakarak insan olarak ahbap olamaz mıyız?

Ziyaretlerimi sık sık tekrarladım. Hasan Tahsin'e yiyecek, içecek, kitap taşıdım durdum.

Her gidişimde saatlerce görüştük. Tahsin bana bütün hayatını anlattı. Davasının öbür yönlerini de öğrenip anladım. Böylece Türk ruhuyla değinmiş oldum.

Tahsin'in sonunu, bundan sonra da izledim. Türk kuvvetleri Almanlar'la birlikte Romanya'yı aldıkları zaman Tahsin'i cezaevinden çıkarmışlar. Bir süre İzmir'de yaşamış. Sonra gözden yitirdim."

Hasan Tahsin, 1914 güzünden 1916 yılının kışına dek, iki yıl Bükreş Cezaevi'nde kaldı. O, cezaevindeyken Dünya Savaşı da başlamıştı. Cezaevinden kızkardeşlerine gönderdiği mektuplardan birinde şöyle yazıyordu:

Levent Şahverdi Arşivi

"...Hapiste vaktimi kendim için değilse bile başkaları için yararlı kılmanın yolunu buldum. Silistre'nin dolaylarından olup burada bulunan bir köylüye okuyup yazmasını öğrettim. Bilgisiz Deliormanlıyı, amcasının evine, ailesine, kendi eliyle oldukça iyi yazıyla, açık bir dille mektup yazar gördükçe ne kadar seviniyorum, bilseniz..."

Yine Bükreş Cezaevi'nden, 13 Ekim 1915 tarihinde kızkardeşlerine gönderdiği bir mektupta da şöyle yazıyordu:

"...Biz gençler Türkiye'yi kurtarmak, şan ve şerefle görmek için fedakârlığı, her türlü tehlike ile meşru görev saymalıyız. Ağabeyinizin bu duygu ve anlayışta olduğunu bugün bulunduğu yer ispata yeter."

1916 yılının 6 Aralık sabahı, Alman öncü kuvvetleri Bükreş'e girmişti. Ertesi gün de Türk ve Alman birlikleri Bükreş'i almıştı. Türk askeri Bükreş'e girince, Hasan Tahsin de iki yıl tutuklu kaldığı cezaevinden kurtuldu. Cezaevinden çıktığında genç yaşında saçları kırlaşmıştı. İstanbul'a dönüşünden kısa bir süre sonra İsviçre'ye gitti.

Artık Dünya Savaşı sona ermişti. Savaş ortaklarımızla birlikte yenilmiştik. Ordularımız, bütün cephelerde geriliyordu. İngilizler'den silah bırakışması istedik. Bırakışma için Türk kurulu Mondros'a çağrılmıştı. Yenilmiş Osmanlı İmparatorluğu'nun Bahriye Nazırı (Deniz Savunma Bakanı) Rauf Bey, 30 Ekim 1918'de Mondros'ta silah bırakışmasını imzalamıştı.

Levent Şahverdi Arşivi

Yirmibeş maddelik Mondros Bırakışması'nın yedinci maddesi şöyleydi:

"İtilaf devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa, herhangi bir stratejik noktayı işgal etmek hakkına sahip olacaklardı."

Bırakışmanın en ağır maddesi buydu.

Rauf Bey, bırakışma görüşmesinde İngiliz amirali Caltrop'tan, Yunanlılar'ın Türk topraklarına çıkarılmayacaklarına değgin kesin söz almıştı. İngiliz amirali bu sözünü üç kez tekrarlamıştı. Böyleyken, Yunanlılar'ın Averof adlı zırhlısı İstanbul Limanı'nda, Dolmabahçe önünde demirlemişti. İzmir'in de Yunanlılar'a verileceği söylentileri çıkmıştı.

İsviçre'den dönen Hasan Tahsin, İstanbul'da kısa bir süre kaldıktan sonra, 1918 yılı ortalarında İzmir'e geldi.

Yakından tanıyanlar, o zamanki Hasan Tahsin'i şöyle anlatıyorlar:

"Hafifçe kırlaşmış saçlı, uzun boylu, yakışıklı... Hep koyu renk giyinirdi, giysisi genellikle siyahtı. Bastonlu gezerdi. Bikez olsun onu başında fesle İzmir sokaklarında dolaşırken gören olmamıştır. Başı açık gezerdi. Aşırı atak bir gençti.

Hasan Tahsin İzmir'de gazeteciliğe başladı. "Hukuk-u Beşer" adlı bir gazetenin kurucusu ve başyazarı idi. Hukuk-u Beşer, insan hakları demektir. Hukuk-u Beşer'in ilk sayısı 10 Kasım 1918 günü çıkmıştı.

Hasan Tahsin Hukuk-u Beşer'de, bugün için bile değerini yitirmemiş çok önemli başyazılar yazıyordu. Bir örnek olarak onun başyazılarından birinden bir bölüm sunuyoruz. 12 Mart 1919 günlü Hukuk-u Beşer

Levent Şahverdi Arşivi

gazetesinde "Alt Tabaka" başlıklı başyazısında şöyle yazmıştı:

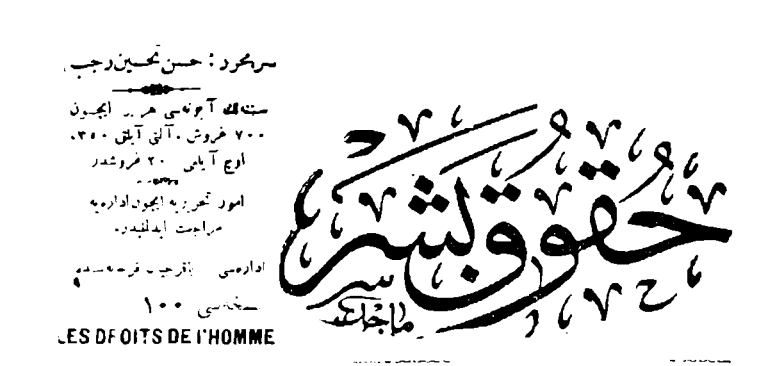
"Bizde en çok düşünülecek bir sınıf varsa, o da kuşkusuz alt tabakadır. Çiftçi, makineci, dükkâncı, kısacası emekçilerin oluşturduğu bu sınıf ahali, alnının teriyle ekmeğini kazanır, devletin hazinesini emeğinden ayırdığı hisseyle doldurur. Asker olur, kan vergisini de öder. Böyleyken çoğunlukla düşünülmesi ihmal edilir. Hatta bir siyasi oya, bir seçim hakkına bile sahip olmaz.

"Seçim hakkı az çok vergi veren, yani zengin olanların hakkıdır. Bedel ödeyerek, binbir dolap çevirerek askere gitmemek (...) ların hakkıdır. Hatırı sayılmak zenginlerin hakkıdır. Yoksul olmak, sefalete mahkûm olmakla birdir. Herkese açık olması gereken okullar bile patronların çocukları içindir. Yoksul, sabahtan akşama dek kızgın güneşin altında çalışır, didinir. Ama bunca emek ve çabasıyla ailesini yine hakkıyla refaha erdiremez. Ve çocuğunun çalışmasına

Hukuk-u Beşer gazetesinin başlığı

Levent Şahverdi Arşivi

آلت طبقه

صنف وارسه ،

اوده‌جه سز آلت طبقه‌در . ماکنه‌جی دکانجی ، حاصلی ارباب سعی و عملك تشکیل ایتدیکی بوصنف اهالی آلت طبقه دکلی قازانیر ، دوائك خزینه‌سی حصهٔ مساعی‌سیله دولدورور ، عسکر اولور ، قان ویرکیسنی ده اوده‌در بوکا مقابل اکثریتله دوشونیلمز اهالی ایه یلیر حتی بر رأی سیاسیه ، حتی انتخابده مالك اولمالز . حتی انتخابه مالك اولمق آز ، جسوق بر ویرکی ویرن ، یعنی زنکین اولانلرك ، بدل نقدی ویرمه‌رك ، یك بره‌ولاب جو یره‌رك عسکره کیتمه‌مك صاحب یسار بولنانلرك ، خاطری مایلمق ثروت وسامان ملکت اونی وقفا کندیسنی یکه‌اداره‌ایده‌مه‌ز . انکار ده‌ده رزمان عمله یه « دی فرمایت اول » دیانت ، یعنی مردانلر کروهی دیرلردی بانسوزك تأسسی مردانلی چیراق مکتبلرینك تأسسی ، عمله تشکیلاتنك ، ساعات مساعیمنك انتظامه قویلمسی جهانی قسماً ازاله ایده‌جکدر چیراق مکتبلرینك اهمیتی بالخاصه زم مملکتمزده دها زیاده‌در . زیرا اوقومق ، یازمق بیلنلرك عددی آنجق یوزده درتدر ، بوسبت باشقه یرمملکتده موجود دکلدر . یرمکتبه کیرمه‌دن وقتی کچیرنلری تکرار ابتدائی یرمکتبه قویق غیرقابلدر . اونلر آرتق عائله صاحبی اولمش ، فقه‌سنی دوشونمکه مجبور آدملر در ، فقط نه صاف ، معصوم آدملر کیحه‌لر

Hasan Tahsin'in "Alt Tabaka" adlı yazısı

da muhtaç olur. Bu yüzden çocuklarını tarlada ya da dükkânda çalışmaya, çabalamaya yöneltir ve sonunda

Levent Şahverdi Arşivi

çocuklar öğrenim çağını geçirirler. Böyle okuryazar olmayanların sayıları çoğunluğu bulur.

"Bu yurt çocukları, bilgisizlikleri yüzünden haklarını savunamazlar. Karaborsacıların, ağaların, zorbaların, mütegallibenin isteklerine oyuncak olurlar. Çünkü haklarını bilmezler. Çünkü hükümete, eşrafa ve nüfuzlulara karşı haklarını savunmaktan acizdirler.

"Bütün isteklerimiz iki noktada toplanıyor. Biri, hakim sınıfları hakkı kayırmaya zorlamak, öbürü de ezilen sınıfları uygun bir yolla haklarını elde etmeye güçlendirmek. Bunların her ikisi de birdir. Alt tabakayı düşünmek toplumsal mutluluğu getirir. Hükümet, yasaları uygularken hep bugünkü ezilen sınıfları gözönünde tutmalı, onları zalim patronlarına karşı korumalı, onların bilgisizliklerini gidermeye çalışmalı, haklarını kendileri savunamayan bu zavallıları korumalıdır. Alt tabaka, devlet denilen yapının temelidir. Onları düşünen bir hükümet, kendisini de düşünmüş olur."

O dönemde İzmir'de sıkıyönetim vardı. Hasan Tahsin'in yazılarını hükümet çok sert buluyordu. Onun eleştirileri hükümete çok ağır geliyordu. Bu yüzden sıkıyönetim komutanı Sait Paşa, Hukuk-u Beşer (İnsan Hakları) gazetesini sık sık kapatırdı.

Sıkıyönetim, Hukuk-u Beşer gazetesini kapatınca, Hasan Tahsin de "Hür Hukuk-u Beşer" adıyla başka bir gazete çıkarıyordu. Gazetesinin kapatma süresi dolunca, gazetenin adına eklediği "Hür" kelimesini kaldırıyor, gazetesini yine Hukuk-u Beşer adıyla çıkarıyordu.

Sıkıyönetimin baskısı altında, ne Hukuk-u Beşer, ne de Hür Hukuk-u Beşer adıyla gazete çıkaramaz

Levent Şahveredi Arşivi

olunca, Bu kez "Sulh ve Selamet" adında başka bir gazete çıkarmaya başlamıştı. Sulh ve Selamet, barış ve kurtuluş demektir. Sulh ve Selamet gazetesinin ilk sayısı 4 Ocak 1919'da çıkmıştır.

Yakın arkadaşları, o dönemdeki Hasan Tahsin'in kişiliğini şu sözlerle anlatıyorlar:

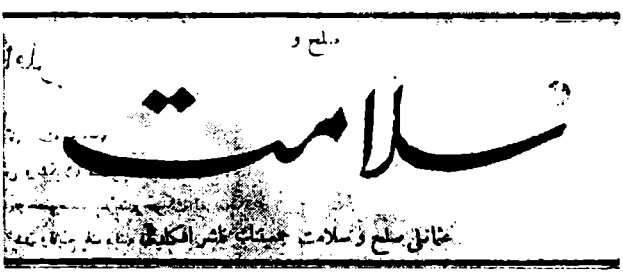
"Büyük insandı. Merhametliydi. Bir kişi aç desinler, ona koşardı. Bir kişi açık desinler, ceketini ona verirdi. İnsanın, insanlığın dostuydu."

"Savaşı istemiyordu. Dünya savaşına girmeyelim diye çok çalışmıştı."

"İnce, uzun, dal gibi bir boy. Koyu, ela, parlak gözler. Hep arkaya taralı, düz, yer yer kırlaşmış saçlar. İçki kullanmazdı. Ara sıra elinde pipoyla görülürdü."

Silah bırakışmasından sonra, Yunan ordu birliklerinin İzmir'e çıkacağı yolunda söylentiler dolaşmaya başlamıştı. Bu söylentiler üzerine büyük bir coşkuya ve duygusallığa kapılan Hasan Tahsin, 19 Şubat 1919 günlü Hukuk-u Beşer (İnsan Hakları) gazetesindeki "Namus Uğrunda" başlıklı başyazısında şöyle diyordu:

"Korkmuyoruz, gelsinler. Hatta masum Türk'e

سلامت

Sulh ve Selamet gazetesinin başlığı

Levent Şahverdi Arşivi

kastı olan bütün dünya gelsin. Süngüleriyle, zaten kanayan kalbimizi deşsinler. Toplarıyla evlerimizi, kuvvetlerimizi yıksınlar, altüst etsinler, parçalasınlar. Ama asla unutmasınlar ki, Türk ölmedi, yaşıyor. Ve burayı Yunan'a vermeyecektir. Hatta silahlarımız olmasa bile, direnen ruhumuzla, coşkun kanlarımızla, sökülmeyen dişlerimizle bile bu ülkeyi savunacağız.

Namusumuzu, gururumuzu, ailelerimizin, yavrularımızın, kadınlarımızın namuslarını kurtaracak, koruyacağız.

Hayır, hayır, üzülmeyelim.. Biz ölmedik, yaşıyoruz.. Bu memlekete göz diken kuvvetleri yakacak, eritecek ateşimiz, hem de pek bol..."

İzmir'in Yunanlılar'a verileceği söylentileri üzerine "İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti" kuruldu. Cemiyet, 17-19 Mart 1919 günlerinde, Elhamra Sineması'nda bir kurultay topladı. Bu kurultay, bu konuda Anadolu'da toplanan kurultayların ilki olmuştur. Ege'nin birçok il ve ilçelerinden gelen belediye başkanları, müftüler, halk temsilcileri bu kurultaya katıldı. Kurultayda, düşman İzmir'i işgal ederse, direnilmesi için karar alındı.

O zaman İzmir valisi, Kambur İzzet diye tanınan İzzet Bey'di. Vali Kambur İzzet, İstanbul hükümetine bağlıydı. İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti'nin bu kurultayda aldığı düşmana karşı direnme ve yurt çıkarlarını koruma kararı üzerine, Vali İzzet Bey, kurultayı düzenleyenleri ve kurultaya katılanları hükümete, "İttihatçılık" ve "Bolşeviklik" le suçlayarak bildiriyordu.

Hasan Tahsin'in 14 Şubat 1919 günlü Hukuk-u Beşer gazetesinde "Namus Uğrunda" başlıklı başyazı-

Levent Şahverdi Arşivi

sının yayımlandığı günün üstünden üç ay kadar zaman geçmişti. 13 Mayıs 1919 günü... İşte o gün, İngiliz, Fransız, Amerikan ve Yunan savaş gemileri İzmir Limanı'na demirledi. Ertesi gün de, Mondros Bırakışması görüşmelerinde Rauf Bey'e Yunanlılar'ın topraklarımıza girmeyeceği üzerine söz vermiş olan İngiliz Deniz Kuvvetleri Akdeniz Donanması Başkomutanı Amiral Caltrop, İzmir'deki Onyedinci Kolordu Komutanı Nadir Paşa'ya, (14 Mayıs 1919 günü) bir nota verdi. Bu notada, Mondros Bırakışması'nın yedinci maddesine dayanılarak, İzmir'deki istihkâmlarla dolaylarını, İtilâf devletleri adına, Yunan birliklerinin işgal edeceği bildiriliyordu. Bu kara haber birden İzmir'e yayıldı. Ertesi sabah Yunan askerleri İzmir'e çıkacaklardı. Büyük bir telaşa düşen İzmir'in resmî makamları, bu durum karşısında, nasıl davranacaklarını hükümetten sordu. Harbiye Nazırı (Savunma Bakanı), verdiği cevapta, İzmir'i Yunanlıların işgal etmesini Mondros Bırakışması'nın yedinci maddesine uygun bularak, başeğilmesini istiyordu Nadir Paşa askerlere, Vali Kambur İzzet de memurlara, işgalci Yunanlılar'a karşı gelinmemesini bildirmişti.

İzmir halkı alanlarda öbek öbek birikiyor, kahvelerde toplanıp bu konuyu konuşuyorlardı. Bu topluluklar arasında genç subaylar da görülüyordu. Başsız, silahsız, umutsuz binlerce yurt çocuğu ne yapacağını bilemiyordu. Bu arada, halkı düşmana karşı gelmesi için kışkırtanlar da oluyordu. Halkı direnmeye çağıranlar görülüyordu. Topluluklar arasında şöyle sözler duyuluyordu:

— Yurttaşlar, akşama Maşatlığa gelin!

— Maşatlık'ta toplantı olacak...

Levent Şahverdi Arşivi

— Herkes Maşatlığa gelsin akşama!

Redd-i İlhak Cemiyeti 14-15 Mayıs gecesi Maşatlık'ta bir miting düzenlemişti. (Maşatlık, Yahudi mezarlığı demektir. Maşatlık denilen yer bugün Bahribaba Parkı'dır.)

Akşamüstü, gençler, sokak aralarında şöyle bağırıyorlardı:

— Allahını seven bu gece Maşatlığa gelsin!

— Yurdunu seven bu gece Maşatlığa gelsin!

Evlerde kadınlar ağlıyordu.

14-15 Mayıs gecesi binlerce İzmirli yurtsever Maşatlık'ta toplanmıştı. O toplantıda çok coşkulu konuşanlar oldu. Hasan Tahsin de orda konuşanlar arasındaydı. Konuşmalardan sonra, bir Redd-i İlhak bildirisi yayımlandı. Bu eylemi düzenleyenler, bildiriyi yazanlar arasında elbet Hasan Tahsin de vardı.

15 Mayıs sabahı, İzmirliler tarihlerinin en kara gününe gözlerini açmışlardı. Türkler kan ağlıyordu

O sabah hava yağmurlu, pusluydu. Saat dokuzda, Patris adlı bir Yunan taşıt gemisi, Kordon'daki Klonarid gazinosu karşısındaki rıhtıma bağlanmış olan şata yanaştı. Gerek şat, gerek yollar baştan sona halılarla döşenmişti. Yollar Yunan bayraklarıyla donatılmıştı.

Yunan askerleri şattan rıhtıma çıkmaya başladılar. Yerli Rumlar, özellikle Rum kızları, Yunan askerlerini coşkun sevinç çığlıklarıyla, alkışlarla karşılıyordu. Rum kadınlarının elleri, kolları çiçeklerle doluydu.

Bu sevinçli karşılayıcı kalabalığın arasında görülen İzmir Rum Metrepolidi Hristomos, şimdiki Pasaport İskelesi'nde durmuş, karaya çıkan Yunan askerlerini kutsuyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

Karaya ilk çıkan Yunan Birliği, Albay Saphiropolis komutasındaki bir tümendi. Önce bir alay, rıhtıma çıkıp düzene girdi. İki Efzun taburu, öncü olarak, Kokaryalı yönüne yürüyüşe geçti. En önde kır atına binmiş olan alay komutanı Yarbay İstavriyanopulos ilerliyordu. Kır at üstündeki yarbayın önünde iri yarı bir Efzun askeri, büyük bir Yunan bayrağı taşıyordu. Bayrak mangasının arkasında iki bando birden zafer marşları çalarak ilerliyor, arkadan da Efzun taburu geliyordu.

Yerli Rumlar sevinç taşkınlığı içinde sağa sola tabancalarıyla ateş ediyorlardı. Rum kızları, bayraktarın elindeki bayrağa çiçekler yağdırıyorlardı. Kadınlı erkekli, yaşlı genç Rumlar durmadan bağırıyorlardı:

— Zito Venizelos!.

Venizelos, Yunanistan'ın başbakanıydı; onun için "Yaşasın Venizelos!" diye bağırmaktaydılar.

Öncü olan Efzun taburu, üstü otel, altı kahvehane olarak kullanılan, adına askeri otel ya da askeri kıraathane denilen yere gelmişti ki...

Yunan askerleri hiçbir dirençle karşılaşmadan ilerliyorlardı. Oysa Hasan Tahsin, daha dün gece Maşatlık'taki toplantıda, düşmana karşı direnilmesi için ne büyük coşkunukla konuşmuştu. Üç ay kadar önce de, Hukuk-u Beşer adlı gazetesindeki "Namus Uğrunda" başlıklı yazısında, "Korkmuyoruz, gelsinler... Ama sakın unutmasınlar ki, Türk ölmedi, yaşıyor... Ve burayı Yunan'a vermeyecektir!" diye yazmıştı. Oysa işte şimdi Yunan Birliği rıhtım boyunda ilerliyordu.

Hasan Tahsin, askeri otelin karşısındaki çınarın dibinde bekliyor, kalabalığın arkasından, ilerlemekte

Levent Şahverdi Arşivi

olan Yunan Efzun askerlerine bakıyordu.

Bugünkü Orduevi yapısıyla Konak İskelesi arasında bulunan yerde, o zamanlar, İzmir'in ünlü Sarıkışla'sı vardı. Efzun taburları Konak alanını geçmiş, Sarıkışla'yı sağ yanlarına almışlar, bu kışlanın Hükümet Konağı'na yakın köşesindeki askeri oteli dönüp, şimdi Milli Kütüphane caddesi denilen caddeye sapmışlardı ki...

İzmir'in ortodoks kilisesinin çanları çalınıyordu Utku marşları çalmakta olan bando gittikçe yaklaşıyordu. İzmir Limanı'ndaki düşman gemileri de durmadan düdüklerini öttürüyorlardı. Yerli Rum karşılayıcılar sevinç çığlıkları atmaktaydılar.

Çınarın dibinde duran Hasan Tahsin sol yanını ağaca dayadı. Her zaman "Küçük kardeş" diye andığı tabancasının kabzasını sinirli parmaklarıyla sıktı. Sonra da cebindeki bombayı yokladı.

Hiçbir direnç göstermeden, işgalci düşman askerleri böyle suskunca karşılanamazdı. Hasan Tahsin sinirli sinirli söylenmeye başladı:

— Ellerini, kollarını sallayarak mı girecekler? Olmaz! Olmaz ki... Sonunda ölüm var Kan var.. Bunu anlamalılar!

Yunan alayının başı Kokaryalı tramvay durağı yakınlarına gelmişti ki...

Hasan Tahsin birden fırladı, önündeki kalabalığı yarıp öne geçti. İşte şimdi, yürüyüş kolunun önündeki Yunan bayraktarıyla karşı karşıyaydı. Tabancasını birden ona doğrultup ateşledi. Yunan bayraktarı alnı çatından kurşunlanmıştı. Konak'taki saat kulesinin saati onbiri gösteriyordu.

Önde yürüyen bayraktar boğuk bir çığlık atarak

Levent Şahverdi Arşivi

yere kapaklandı. Elindeki bayrak, altında kalmıştı.

Kendilerine karşı konulacağını, böyle bir dirençle karşılaşacaklarını hiç ummayan Yunan askerleri, tabancanın patlayıp bayraktarın yere düşmesiyle şaşkına döndüler. Birden tersyüz ettiler, bir başıbozuklukla kaçıştılar. Başlarındaki yarbay İstavriyanopulos da kaçıyordu. Karşılayıcı Rumlar, hiç beklemedikleri bu olay karşısında büyük bir paniğe kapılmışlardı. Gerileyenlerin kimisi gümrük binasına kaçtı. Kaçışan Yunan askerlerinin arkasında kalıp ezilmemek için kendilerini denize atanlar bile vardı. Rumlar, sokak içlerine dalmışlar, evlere kaçmışlardı.

Bu panikten yararlanan Hasan Tahsin yan sokaklardan birine sapmıştı. Gerekirse tabancasında kalan kurşunlarla, daha sonra da bombasını atarak kendini savuna koruya çekile çekile bağlara bahçelere dalacak, ondan sonra da yurt içerisine sığınacak, oralarda kuracağı örgütlerle düşmana karşı direnecekti.

Yunanlılar'da ilk kurşunun yarattığı şaşkınlık çok sürmedi. Ateş edenin bir kişi olduğunu anlayınca Yunanlılar toparlanıp karşı saldırıya geçtiler. İlk toparlanıp kendine gelen bayrak mangası olmuştu. Hasan Tahsin ancak ikiyüz metre kadar gerilemişti ki, bayrak mangası da onu izlemeye başladı. Hasan Tahsin hem ateş ediyor, hem çekiliyordu. Tabancasında mermi kalmayınca, belinden çıkardığı bombasını ateşleyip fırlattı. Bomba Yunan mangasının ortasında patladı. Artık savuşabilirdi. Ama tam o sırada başka bir Efzun mangası sokağa başka bir yandan girmişti.

Hasan Tahsin sonuna dek düşmanla vuruşmuştu. Bir evin penceresinden ağlayarak kendisine bakan yaşlı bir Türk anasına:

Levent Şahverdi Arşivi

— Nine, işte sen de gördün ya... Yarın Tanrı katında tanığım ol; kurşunum tükendi de ondan geriliyorum...

Bunlar, Hasan Tahsin'in son sözleri oldu. Arkasından izleyen Efzun mangası, Hasan Tahsin'i yaylım ateşine tuttu. Amansız kurşun yağmuru altında Hasan Tahsin bir an ayakta durabildi, sonra birden yere yığılıp kıpırtısız kaldı. Tabancası hâlâ elindeydi.

Yaklaşan düşman askerleri korkularını yenememiş olduklarından, Hasan Tahsin'in ölüsüne birkaç kez daha ateş ettiler. Yine de hınçlarını alamamış olacaklar ki ölüyü üst üste süngülediler.

Otuzbir yaşındaki siyah giysili yiğit Hasan Tahsin, namus uğrunda düşmana ilk kurşunu attıktan sonra işte böyle şehit edildi.

Hava, sabahki gibi kapanık değildi, açılmış, ısınmıştı. İyice sıcak basmıştı.

Hasan Tahsin'i şehit edildiği yerden kimse kaldırmıyordu. Ordan geçenler arasında onun kim olduğunu bilen bile yoktu.

İzmir Mayısı'nın sıcağında Hasan Tahsin'in ölüsü orda üç gün kalmıştı.

Amerikan askerleri İzmir sokaklarında devriye gezerlerken, yerdeki siyah giysili ölüyü gördüler. Kim olduğunu anlamak için üstünü aradılar. Cebinden Hasan Tahsin adına yazılı kimliği çıktı. Onun Hukuku Beşer gazetesinde "Namus Uğrunda" başlıklı yazıyı yazan Hasan Tahsin, gerçek adıyla Osman Nevres olduğunu elbet bilemediler. Ordan götürdükleri bir yere gömdüler. Bu yüzden Hasan Tahsin'in mezarının yeri bilinemedi.

Hasan Tahsin'in namus uğrundaki bu ilk kurşu-

Levent Şahverdi Arşivi

nu, bütün yurt yüzeyinde başlayacak olan düşmana karşı direncin kıvılcımı oldu; o kıvılcım, gönüllerde kurtuluş savaşı istemini tutuşturdu.

Mezarı bilinmeyen Hasan Tahsin'in şehit edilişinden kırkiki yıl sonra, 1961 yılında, İzmir Belediyesi bir değerbilirlik göstererek, düşmanın İzmir'i işgal ettiği gün şehit edilenlerin anılarına bir saygı simgesi olarak Konak alanına bir anıt dikti. Bu anıttaki şehit adlarının başında, namus uğrunda düşmana ilk kurşunu atan Hasan Tahsin'in adı yazılıdır.

Levent Şahverdi Arşivi

İÇİNDEKİLER

Koca Seyit	9
Borazan Çavuş	24
Köprülülü Hamdi Bey	43
Namus Uğrunda İlk Kurşun	49

Levent Şahverdi Arşivi

Aziz Nesin
BU YURDU BİZE VERENLER

3 Mayıs 1985 günü, Nesin Vakfı bahçesinin giriş kapısı önünde çekilen bu fotoğrafta, Vakf'ın on çocuğundan sekizi görülüyor.
Nesin Vakfı, Aziz Nesin'in bugüne dek yazdığı 80 kitabının geliriyle kurulmuş ve bu gelirle yaşamaktadır. Nesin Vakfı'na bu yıl içinde yedi küçük çocuk daha alınacaktır.
Nesin Vakfı'nın bugün için aylık gideri ikibuçuk milyon liradır. Vakf'ın mal varlığının bugünkü parasal değeri yanm milyar liranın üstündedir.

adam 249

ISBN 975-418

Levent Şahverdi Arşivi